

DOMOVINA

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrtno Din 7.50, polletno Din 15.—
celoletno Din 30.—

Žalosten konec vlade federalistov in klerikalnih avtonomistov

Dr. Korošec-Davidovičeva vlada odstavljena

Star pregovor pravi, da ima laž kratke noge. Še bolj kratke so pa te noge, če je z lažjo zvezano sleparstvo.

Ko se je pred tremi meseci zmešala politična godlja davidovičevcev, radičevcev, muslimanov, klerikalcev, Turkov in Nemcev, se je v tej godlji rodila tako zvana vlada »sporazuma, reda, zakonitosti in poštenja«, smo takoj rekli, da ta zmes ne bo dolgo skupaj držala in da jo bo prav v kratkem vrgla ob tla lastna lažnivost in goljufivost. Rekli smo: Prav je, da pridejo enkrat na vlado kričači, demagogi in brezvestni obljubkarji, da se jim dá enkrat prilika, da ne le z besedami, marveč tudi z dejanji pokažejo, kaj znajo.

Tri mesece so bili na vladi, vso moč in oblast so imeli v rokah. Karkoli so hoteli, so lahko storili in dosegli. Zlasti naši avtonomistovski tigri so bili veliki oblastniki. Samega Davidoviča so imeli čisto v žepu in nobena stvar se zadnje tri mesece v državi ni dogodila, ki bi ne šla po volji tigrov. Saj je pa dal kralj

Davidoviču in dr. Korošču vajeti popolnoma v roke, ker se je hotel na lastne oči prepričati, če je res, da bodo oni državni voz bolje vozili kot drugi. Kako bi pa tudi tega ne storil, ko pa so mu ti tiči tako lepo žvižgali. Kaj vse so obetali.

Rekli so, da bodo spravili Radića k pameti, da ne bo več hujskal in delal proti državi. »Samo mi in nihče drugi ne more doseči sporazuma s Hrvati,« so dejali. Vsi, ki vemo, kako velikega pomena bi bil za vso državo in za vse prebivalstvo tak sporazum, smo rekli: »Dobro, pa naj se oni lotijo tega opravila, četudi smo poznali Radića in vedeli, da je nepopoljšljiv kakor pijanec, ki se šele takrat spreobrne, kadar se v jamo zvrne. Vlada federalistov in klerikalnih avtonomistov je nadalje dopovedovala, da še ni čas za nove volitve, da je vse polno stvari, ki so potrebne, da jih reši v blagor ljudstva parlament še pred novimi volitvami, ona pa, da ima za seboj tako močno večino v skupščini, da bo lahko »skozi spravila« vse zakone, ki so za

ljudstvo neobhodno potrebni. Končno je Koroščeva vlada obetala, da bo uvedla v državi red, zatrla korupcijo ter storila vse, da se bo ljudem v uradih delila samo pravica.

Razen tega so še naši tigri slovenskemu ljudstvu posebej dopovedovali, da je sedaj prišel čas, ko bodo napočili zlati časi avtonomije in ko bodo oni lahko volilcem vse to izpolnili, kar so pred volitvami in po volitvah obetali; saj so se zavedali, da velja tudi zanje izrek: Sedaj ali pa nikoli. Kajti če svojih besed ne morejo tigri obrniti v dejanja takrat, ko imajo za seboj veliko večino parlamenta, ko ta večina pleše tako, kakor oni žvižgajo, če ne morejo doseči tega takrat, ko sede štirje tigri kot ministri v vladi in je vlada čisto od njih odvisna, potem sploh nikdar več ni misliti, da bi mogli postati mož beseda.

Dragi bralci! Vas, ki imate odprte oči, Vas, ki mislite s svojimi možgani in znate ločiti dobro zrno od ljujke, Vas vprašamo: Povejte nam, kako je bilo! Povejte, ali je Koroščeva vlada samo eno obljubo izpolnila! Kaj je storila za ljudstvo? In če že za Vas ni ničesar storila, potem vprašajte zaslepljenca, ki so zadnjič hiteli metati kroglice v volilne skrinjice: Kaj je zanje storila? Nič, na vse ostane nič!

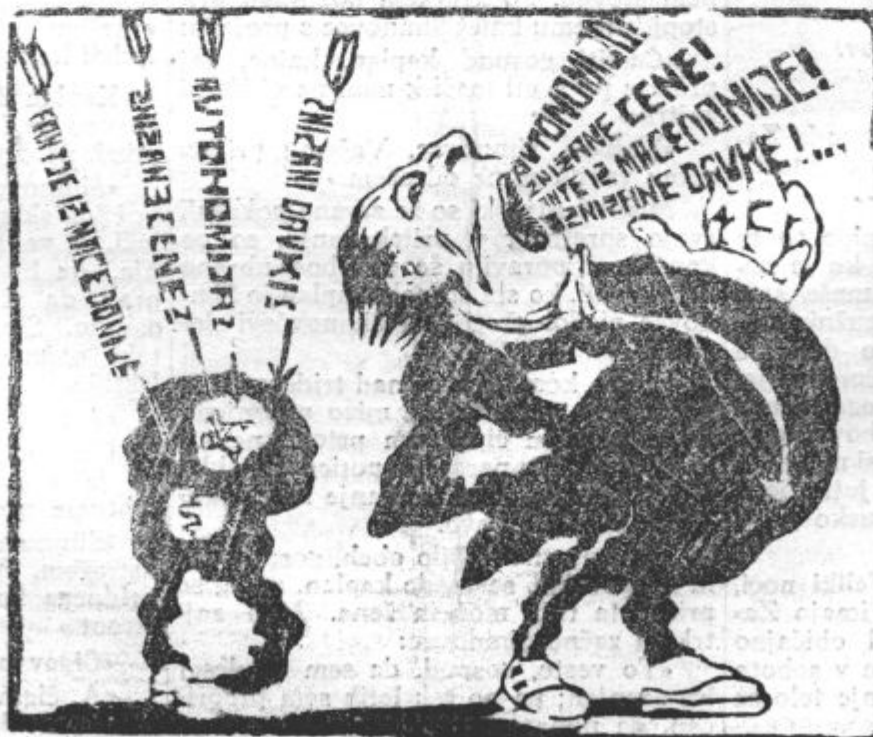
SLS. v vladi in ob volitvah

Možak, ti prešmentan,
kak strašno kričiš,
v besedah nam krepkih
sam žegen deliš.

Kdo davkov bi majhnih
si ne zaželel!
Vsak nizke bi cene
imeti hotel.

V deželi, kjer teče
le mleko in med,
želela živeti
gospod bi in kmet.

Delaveu in kmetu
obljubljali so:
«Če nas izvolite,
predobro vam bo!»

No, šli smo za tigre:
To zdaj bo lepo,
ko bodo besede
postale meso.

A tigri presneti
in njihov spomin!
Na tigre zaman je
bil vsak opomin.

Ko v rokah imeli
državni so voz,
v koritu iskali
le sladki so zos.

A glej, ze puščice
letijo močno...
«Kam šle so obljube?»
grmi za goró.

Ali je z Radićem dosežen sporazum? Kaj šel Radiću je še greben zrasel in njegova vrtoglavost je postala še večja. Radić je Davidovićevo vladu porabil samo za to, da se je pripravljala na revolucijo, s katero je začel odkrito žugati. In kaj bi imeli od revolucije? To, kar imajo Rusi. Požgane domačije, uničene tovarne, milijonske žrtve v grobovih. Vse bi izgubili, denar bi izgubil čisto vso vrednost. Draginja, pomanjkanje in lakota bi dušile še tiste, ki tega nikdar niso čutili. Sporazuma ni, ker ni mogoče, da bi se pametni ljudje zlepa sporazumeli z blaznikom. Za blaznika ni drugega sredstva kot prisilni jopič in umobolnica.

Druga laž in sleparstvo je obetanje, da bo Koroščeva vlada delala v parlamentu. Kakor stekel pes vode, so se izogibali tigri in njihovi pajdaši parlamenta. Niti enega zakona niso v treh mesecih sprejeli in še sej niso hoteli imeti. Zadnji teden so na pritisk kralja, ki jih je prijel za besedo, sicer sklicali skupščino, pa so jo že čez dva dni zopet odložili in so povedali, da nimajo nič dela. Za to lenuharenje in postopanje pa so poslanci in med njimi vseh 21 tigrov skozi tri mesece nepretrgoma vlekli vsak dan po 1200 kron dijet. Ali je to delo za ljudstvo, ako se rede tigri na račun žuljev ubogega ljudstva?

In kaj so režimovci storili proti korupciji? Tri mesece so imeli časa, da bi vse »korupcioniste« polovili in postavili pred sodišče, a niti enemu niso skrivili lasu, tako da mora vsakdo misliti, da so baš tudi oni korupcionisti, ki zate z njimi držijo. Zato ni prav nič čudnega, če so sami pridno hodili po onih stopnjah, ki so jih prej razglašali za koruptne. Klerikalni tigri so poleg poslanskih dijet pridno pobirali ministrske plače, dobili na mesec več kot 160.000 kron, se neprestano vozili po vsej državi z avtomobili in salonskimi vozovi.

Neštetokrat smo že povedali, da smo od tigrovske vlade imeli samo to, da se

je pri nas davčni vijak tako trdo navijal kot še nikdar poprej, in pa to, da tigri ničesar drugega niso storili, kot odstavljali poštene, dobre in najbolj sposobne uradnike in učitelje. Le svoji najbližji žlahti in pa črni gospodi so preskrbovali korita. Na ljudstvo so seveda čisto pozabili; saj so pa tudi mislili, da njihove vlade ne bo nikdar konec ter se med seboj menili, da kmet, delavec in obrtnik lahko počakajo.

Rekli smo že, da ima laž kratke noge, zlasti če je v žlahti s sleparstvom. Zato je tudi tigrovska vlada žalosten konec vzela. V sredo zvečer je kralj napravil konec varalicam naroda s tem, da je poklical k sebi Davidovića in mu dejal, da naj njegovi gospodi ministri gredo, ali kakor se lepo pravi, da naj demisijonirajo. Kakor pišejo listi, kralj ni mogel več gledati njihovega gospodarstva, še manj pa njihove politike, ki je postajala od dne do dne bolj nevarna in škodljiva za državo in ljudstvo. Tri mesece jih je mirno gledal in jim pustil, da so se lahko tudi na glavo postavljali, končno pa mora vsakogar miniti potrpežljivost. Tigrovska vlada je odstavljena zaradi nesposobnosti, zaradi lažnivosti in zato, ker je njeno početje ogrožalo državo in vse njeno prebivalstvo.

Kralj hoče sedaj dati vodstvo države v roke bolj izkušenih in bolj vestnih ljudi. Njegova želja je, naj bi se prenehalo z divjo strankarsko politiko, namesto tega pa naj bi se zbrali od vseh strank najboljši ljudje k pametnemu delu za državo in za blagor državljanov. Glejda, da bodo povabljeni k temu delu vsi oni, katerim ni še popolnoma zamrl čut za poštenje in zmisel za pravo ljudsko delo. Kralj bi rad videl, da bi bilo že enkrat konec prerekanja in postopanja. Sedaj nastopi čas, ko bo prilika, da se bodo zbrali pri skupnem delu za državo vsi, katerim ni samo za to, da bi polnili svoje strankarske malhe na škodo vseh ostalih državljanov in v pogubo vsega ljudstva.

Politični pregled

Ko je nastopila pred meseci Davidovićeva vlada, so jo pozdravljale tudi nekatere stranke, ki jo sicer niso izrecno podpirale, češ, ona bo napravila v državi red, ker bo privedla tudi radićevske poslanca na pametno delo. Izkazalo pa se je kaj kmalu, da je

Radić nepoboljšljivi politični pustolovec.

Pokazalo se je tudi, da ta vlada ni bila vlada »zakonitosti in pravice«, kajti preganjanje politično nasprotnih uradnikov, postavljanje lastnih nesposobnih ljudi na višja mesta, navijanje davkov, direktno kršenje zakonov ne pomeni baš zakonitost in pravico.

Igranje z državnimi interesi zaradi popuščanja napram Radiću je dovedlo končno do tega, da je odstopil minister vojske in mornarice, general Hadžić, ki ni mogel vztrajati v taki vladi, katere početja ni mogel odobravati kralj. Nejasen položaj, kako in ali bo stopil v vlado Radić, je privedel končno tudi do tega, da je

celokupna vlada morala podati ostavko.

Poverilo za sestavo nove vlade je dobil radikalec Jovanović. Kako naj vlado sestavi pri teh razdrapanih političnih prilikah, je veliko vprašanje. Prav dvomljivo je, če bo sestava kakršnekoli nove vlade sploh še mogoča. Zato je vedno verjetnejše, da bomo imeli kmalu

nove volitve,

ki naj pokažejo, kaj narod želi. Uverjeni smo, da se jugoslovenski narod vedno bolj iztreznjuje in da bo pri novih volitvah šel v večini z onimi, ki žele mirnega in pametnega dela, in ne z onimi, ki žele oslabiti državo z raznimi avtonomističnimi in federalističnimi eksperimenti. Kaj naj nam koristi avtonomija in kaj razkosanje države v male države? Koristi nam le trezno in pametno delo. Na podlagi vidovdanske ustave se

Anton Stražar:

Krvavi denar

Povest iz minulih časov.

I.

Bogati kmet Šimnovec iz Zatrežja je imel vsega v obilnosti, le lastnih otrok nič...

Divne naše Kamniške planine so se ravno bleščale v vsej krasoti, ko je korail moravški kaplan Matijče maševat k eni izmed mnogoštevilnih podružnic moravske fare. Veseli ptički so delali s svojim petjem radost občno priljubljene gospodu. Na vrhu znanega klanca moravske okrajne ceste na Bobovniku se je ustavil duhovni gospod, da si nekoliko oddahne in naužije svežega jutranjega zraka. Zares krasno pomladansko jutro je bilo...

Bila je šesta sobota po Veliki noči, naslednji dan, v nedeljo, pa imajo Zatrežani pri svoji podružnici običajno žegnanje. Radi tega je tudi že v soboto maša, da se izpostavi sv. Rešnje telo za naslednji slovesni dan.

Ko dospe prijazni kaplan do cerkve, so ga tam vaščani že pričakovali v obilnem številu. Po kratkem pozdravu pristopi k njemu kmet Šimnovec s prošnjo:

«Častiti gospod kaplan, kajne, saj pridete po sveti maši k nam na običajni zajtrk.»

«Kajpak, Šimnovec, Vašemu prijaznemu vabilu se ne odrečem.»

Mladi fantje, ki so že zarana pokazali svojo spretnost v pritrkavanju, so po končanem opravilu še posebno ubrano pritrkavali, ko sta stopala kaplan in Šimnovec nizdol proti lepi Šimnovčevi domačiji.

Brhka, komaj nekaj nad tridesetletna gospodinja je imela že mizo pogrnjeno z lepim belim čipkastim prtom, na nji pa na krožniku narezano potico, v stekleničici izborna domače žganje in pa skodelico s sladko kavo.

Na prijazno vabilo obeh, gospodarja in gospodinje, se vsede kaplan, poleg se prisedeta tudi mož in žena. Med zajtrkom začne Šimnovec:

«To veste, gospod, da sem že deset let oženjen; pa po teh letih sem prepričan, da nimam več pričakovati potom-

ca. Ker mi Bog ne nakloni nobenega otroka, sem sklenil vzeti kakega fantiča za svojega. Gospod, ki poznate razmere v našem kraju bolje od mene, ali bi mi vedeli kaj svetovati?»

Kaplan Matijče použije po tem nagovoru še kozarček žpanja, malo pomisli, nato pa odgovori:

«Šimnovec, ne smete godrnjati nad božjimi sklepi; vedite, kar komu Bog odloči, že ve, zakaj tako. Ker nimate upanja, da bi se veselili svojih otrok, je prav, da si vzamete kakega revčka v oskrbo. Seveda, priden mora biti. Saj taki otroci včasih še raje ubogajo ko lastni.»

«Jaz ga vzamem! Samo nasvetujte!»

Gospod Matijče pomolči — zamislil se je v neko zelo važno stvar — po tehtnem premišljevanju spregovori:

«Šimnovec, Vaši želji iz srca rad ustrežem. Pri nas v Moravčah vem za pridnega fantiča, ki je sedaj moj ministrant.»

«Čigav pa je?»

«A, čigav! Gotovo poznate Rjavčevu Meto. Težko ga preživlja ona; prav

da delati za narod. Ko bo vse jugoslovensko ljudstvo politično trezno, bo vrglo svoje zapeljivce in takrat se naše sile ne bodo več v pretežni meri trošile za borbo proti državnim izpodkopalcem, temveč se bo moglo v večji meri delati za gospodarsko blagostanje naroda.

V nedeljo imamo zopet boj z enim ostankom starih avstrijskih časov. Ker smo do sedaj zmagali pri občinskih volitvah v Mariboru in Celju, bomo gotovo tudi v nedeljo razobesili slovensko zastavo

nad Ptujem,

kjer se najbolj kažejo naše napake iz prekratne dobe. Ako bi mi bili leta 1918. narodno bolj prebujeni, bi vsa nemškutarija izginila v teku 24 ur in se ne bi nikdar več pokazala. Toda mi smo se še naprej navduševali v nemškutarskih gostilnah, podpirali nemškutarske trgovce in obrtnike, jih pustili mirne pri rovanju proti državi. Ni čuda potem, da je nemškutarija oživela in postala drznejša. No, zakomandirala pa po spodnještajerskih mestih ne bo več. V nedeljo bo pokazal tudi Ptuj, da je le po večini naš. Kdor noče biti z nami, naj pobere šila in kopa ter se izseli. Pazimo na vse one, ki so proti nam. Ne podpirajmo jih, pa bo kmalu izginila zadnja sled avstrijske nemškutarije.

V naši sosesčini Italiji se še vedno niso pomirili duhovi in vsa Evropa pričakuje konca, ki ne more biti drugačen kot v obliki

propasti fašizma,

ki se je že popolnoma diskreditiral kot protidemokratska, protiljudska stranka, služeca enemu človeku, nasilniku Mussoliniju. Če bi bil Mussolini pošten diktator, ne bi se mu tako majala tla.

Zanimivo je, da so italijanskim prilikom zelo podobne

razmere na Španskem,

kjer se je Primo de Rivera polastil ob-

lasti, potisnil kralja v zakotje, parlament razgnal, potem pa uvedel tako strahovladno, da se je zgražal ves svet. Opravičeval je bil svoje početje s tem, da vlada ni znala ukrotiti domačinov v Maroku; zato je bil tudi sprejet z nekakim potrpljenjem, ker za Špansko je kolonija Maroko velikansko vprašanje, od katerega je tako rekoč odvisna bodočnost te stare države, polne klerikalne krutosti in objestnosti. Primo de Rivera je učenec jezuitov, katerih pokvarjenost je znana po vsem svetu. Kakor Mussolini je tudi Primo de Rivera dovedel Španijo v kratkem času na rob prepada. V Maroku, kjer vodi pravo vojno proti domačinom, se mora umikati vsak dan in kmalu bo — v morju, kjer ga že čakajo pripravljene ladje, da ga odnesejo v blaženo Španijo.

Neurejene so politične prilike po vsej Evropi in zdi se, da ne pride še tako kmalu do miru. Tako stoji tudi

Nemčija pred novimi volitvami.

Nemška vlada hoče sicer pošteno izpolniti pogoje londonskih sklepov, ali v Nemčiji so ostanki predvojne cesarske vladavine, ki še danes proslavljajo obletnice raznih nemških »zmag«. Kaj jim vse te »zmage« pomagajo, ko so pa na tleh! Ali Viljemovi generali in admirali se dolgočasijo, za koristno delo niso in, hajdi, v boj proti miroljubni vladil! Njihova stranka je v parlamentu privolila v Dawesov načrt, po katerem bi Nemčija lahko plačala svoje vojne obveznosti, sedaj se pa naenkrat zopet punta. Vlada bo šla najbrže na volitve in dobila bo sijajno zmago, ker nemško ljudstvo je sito hujškanja in hoče imeti mir s sosedi in gospodarski napredek.

Niti v Angliji, ki v vojni pač ni mnogo trpela, niso politične prilike najprijaznejše. Sedanja vlada pod ministrskim predsednikom Mac Donaldom, voditeljem delavske stranke, je doživela v parlamentu nezaupnico, nakar je bil

angleški parlament razpuščen

in v kratkem se bodo tudi tam vršile

novе volitve. Volilni boj v Angliji je že v teku in bo najbrže še zelo oster. Izid volitev pa razmerja med strankami najbrže ne bo mnogo izpremenil.

Dopisi

DEVICA MARIJA V POLJU. Naš občinski odbor pod vodstvom klerikalnega župana je vse kaj drugega kakor narodna skupščina v Beogradu. Gospod župan bo vsekakor lahko kandidiral še za predsednika narodne skupščine. Prošlo nedeljo je bila seja občinskega odbora in priznati se mora gospodu županu, da je zelo demokratičnega mišljenja, ker pusti glasovati z občinskim odborom tudi takega, ki ni občinski odbornik. Najbolje bo, da izvoljeni občinski odbor sploh pusti doma in povabi drugič samo druge občane, da mu bodo delali sklepe. Navade, da se napravi vse tako lepo po domače, naš gospod župan nikakor ne misli opustiti. O tem priča dejstvo, da je pustil občinskega tajnika pri sebi, ko se je razpravljalo o povišanju njegove plače. Ali pripravlja pot za župansko plačo sebi, ko kaže tako skrb za plačo tajnika? Ko so videli izkušeni in pametni možje občinskega odbora, kako razume gospod župan in njegova večina občinsko gospodarstvo, so s protestom zapustili sejo. Značilno je tudi, kako je nastopil župan proti občanu Francu Gradu radi neke prezidave, za katero je imel Grad od bivšega župana dovoljenje, sedanj župan pa mu je dal odglasovati za to kazen! Oni volilci, ki so glasovali za komunistično listo, se praskajo za ušesi, ko vidijo, kako prijateljsko se že zopet družijo njihovi odborniki s klerikalci.

LUKOVICA PRI DOMZALAH. (Bodite previdni z orožjem!) Pri Godinovcu v Tonovčah v zlatopoljski fari se je 8. t. m. zvečer zgodila velika nesreča. Oče in sin sta se vrnila zvečer z motniškega sejna domov. Pri mizi je oče izbasoval repetirno pištolo, ki jo je imel s seboj radi varnosti pred raznimi malopridneži. Bil pa je mož tako nepreviden, da je imel pri izbasovanju strelno orožje obrnjeno naravnost proti sinu. Pištola se mu je po nesreči sprožila in krogla je šla sinu nad obrvi

za prav, treba bi ga ji ne bilo — pa kaj hočemo! Kdo je dandanes brez napak? Drugače pa je fantič priden in bistrega uma, da si boljšega želeli ne morete.»

Isto jutro se je Šimnovec s kaplanom domenil še več važnih reči. Bilo je že sredi dopoldneva, ko se je vračal kaplan nazaj proti Moravčam. Sicer zgovorni gospod se tokrat po poti grede ni nič zanimal za marljive delavce po njivah, pa tudi ni mnogo občudoval krasnega dne. Ves ta dušni nemir pa je povzročal kaplanu Metin sin Jurče. Gospod Matijč je dobro poznal zapletljive človeškega življenja, bolje ko vse svoje verne ovčice. Kot vestnega človeka ga je skrbelo, je li bo dobro storil Šimnovcu, ali ne, ko mu je nasvetoval Metinega sina Jurčeta...

Gredoč proti Moravčam se je kaplan Matijč nekoliko pred trgovcem ustavil na malem parobku Rjavem hribu. Brisal si je znojne kaplje. Pred njim se je v vsej krasoti videla Limbarska gora, božjepotna cerkev sv. Valentina, znana daleč naokrog vsem pobožnim romarjem.

II.

V ponedeljek po zabreškem žegnanju je Podlipčev Jozelj privedel k Šimnovcu Metinega sina Jurčeta.

Na vzhodni strani Moravč, par streljajev od okrajne ceste, ki vodi proti Pečam, je stala ob času te povesti Rjavčeva koč. Da njeni stanovalci niso bili bogati, to je lahko vsakdo videl na zunanjosti koč. Poleg lesene koč ni bilo drugega poslopja ko mala staja za par koz. V pričetku prejšnjega stoletja si je postavil to koč Rjavčev Grega, ki je bil doma s trdnega grunta na peških hribih. Z doto 50 goldinarjev je kupil kos zemlje, si postavil hišico, pa se oženil. Da se je mogel preživeti, je delal s tesarji okoli. Ko je takole ob nedeljah počival doma po celotedenskem napornem delu, je bil vselej vesel. To radost pa mu je naklanjala njegova zdrava in prijazna hčerka Marjetka.

«Ti, Micka,» tako je Grega pogosto krat govoril svoji ženi, «več, najine Marjetke bi bilo škoda, da bi se kje mučila in žgala poleti na vročem solncu.»

«I, kaj pa bo? Prvo pastirica, potem pa dekla...»

«To pa ne, Micka! Ko bo večja, jo izročiva teti v Ljubljano, da jo izuči za kuharico.»

Kakor je vedno namerjal Grega, tako je tudi izvršil. Brhki Marjetki je bilo petnajst let, ko jo je oče izročil teti v Ljubljano. Gibčna in razumna deklica se je v nekaj letih že privadila kuharstvu. Prvo službo je nastopila pri nekem gospodu na Sv. Petra cesti.

Oče Grega se je rad v družbi pohvalil s svojo hčerjo in je bil ponosen nanjo. Pa tudi moravska dekleta so kar škodljivo gledala svojo nekdanjo ubožnejšo vrstnico, kadar je prišla domov na obisk. Marsikateri fant, ki jo je videl pri cerkvi, pa je porekel: «Kdo bi mislil, da je kočarja hči!»

Ali po preteku štirih let je prišlo drugače.

Prej tako ponosna Marjetka se je vrnila domov, ne več rdeča in cvetoča, pač pa z malim sinčkom v naročju... Zvedave ženice so poizkušale doznati kaj o zgodbi in o otrokovem očetu — a zaman. Posebna radovednost pa je trla ženice, zakaj daje kaplan Matijč me-

skozi glavo. Seveda je bil sin takoj mrtev. Nesrečni oče si je hotel v obupu še tam končati življenje, kajti to mu je bil najljubši sin, kateremu je nameraval v kratkem izročiti kmetijo. Sosedje so le z velikim trudem preprečili očetov samomor. Naj bo vsem ta zelo žalosten dogodek v resno svarilo, da bodite previdni v ravnanju s strelnim orožjem! — K tej žalostni novici še nekaj! Neki poročevalec je takoj o tem dogodku kar na hitro, brez zadostnih informacij, poročal v nekem dnevniku, češ, da je ta oče v prepiru in iz jeze ustrelil sina. To ne odgovarja resnici. Izvedel sem to novico točno od lukovškega orožnika. — Fantje in možje! Znova se nam približujejo dolgi zimski večeri; uvažujte nekaj, kar imam na srečo: ustanovimo bralno društvo bodisi v Lukovici ali v Št. Vidu. Le nekaj dobre volje je treba, pa bo šlo. Nedvomno je dosti takih, ki se strinjajo z menoj. V slogi in organizaciji je moč!

Anton Stražar.

ŠMARTNO PRI LITIJI. Gospod urednik! Dovolite tudi nam nekaj več prostora v «Domovinu», da tudi mi enkrat potožimo svoje gorje. Povemo Vam in vsem cenjenim bralcem «Domovine», da smo po šestih letih našega narodnega osvobođenja sprejeli medse zopet člane Windischgrätzove družbe, katerih predniki so našemu ljudstvu prizadeli mnogo gorja. Nihče izmed nas se ni razveselil prihoda te nemške gospode. Edino naši klerikalci so čutili potrebo, da jih ponovno časte. Poslali so jim kar celo deputacijo belo oblečenih deklavic nasproti. Ena teh jim je celo deklamirala in jim izročila šopek cvetja. Tem so sledili še ostali, med njimi tudi ni smel izostati naš duhovni gospod. Zadovoljno sta se smehljala stara dva znanca v avtu, narod je pa stiskal pesti ob spominu na minulo gorje. Kakor čujemo, visoki nemški gospodi naš jugoslovenski zrak dobro prija, zato se je zahotelo nemškemu princu ostati med nami. Računajoči na protekcijo s strani vlade so postali osorni ter zahtevajo po najemnikih obdelano zemljo nazaj, ne meneči se za odredbe agrarne direkcije, kar je med tukajšnjimi najem-

niki vzbudilo splošno razburjenje. Kako gotovi faktorji upravljajo zemljo, katero so obdržali sami, o tem jasno pričajo opustošeni travniki in njive. V našem kraju posedajo zemljo same graščine, katere vseskozi neusmiljeno pritiskajo malega človeka, ki je največ odvisen od nemške in klerikalne gospode. Gospod Kremžar je pred letom obljubil na shodu zbranim kmetom, da bo edinole SLS. rešila slovenskega kmeta in delavca pred pritiskom nemške gospode, danes pa ne čujemo ničesar več o tem, čeprav ima svoje tovariše v vladi, katerih dolžnost bi bila, da bi skrbeli za našega ubogega kmeta in delavca, ne pa samo zobali iz vladnih jasi in vlekli dijete za svoje brezdelje. Splošna ljudska sodba je, da so nas klerikalci poznali le takrat, ko so zahtevali od nas volilne kroglice. Pustili so avtonomijo, pričeli navijati davke in potisnili svoje agitatorje v obližje vladnih jasi, naš kmet in delavec pa naj se še v naprej znojita pod pritiskom nemške in klerikalne gospode ter se zadovoljita s tem, da bosta smela delati na graščinski in farovski zemlji, ki po vsej božji pravici pripada le onemu, ki jo obdeluje, ne pa onemu, ki svoj živ dan niti enkrat ni zamahnil z motiko po njivi. Gospodje klerikalci! Svetujemo Vam, da pokažite že enkrat svojo ljubezen do delovnega ljudstva, izvedite že agrarno reformo — tudi za farovžje. Znižajte davke in vrnite nam naše fante iz Makedonije. Storit, kar ste obljubili. Ljudstvo zahteva dejanj, ker ne more več živeti od same klerikalne demagogije, če ne, boste res želi vihar, ki Vas bo za vedno odnesel z jugoslovenskega obzorja, predg katerim Vas ne bo rešil dr. Korosec, ne «Domoljub» in ne «Slovenec», ki dan za dnevom lažeta in farbata svoje čitalce. Drugič bomo povedali še nekaj, za danes naj to zadostuje. Nadaljnjo besedo pa izročamo duhovitemu dopisniku «Domoljuba» in «Slovenca».

RADOMLJE. Dne 10. oktobra se je pri nas vršila volitev župana. Izvoljen je bil klerikalni mož Janez Pavlin, po domače Možičev. Ker pa Janez ni bil zadovoljen samo s tiho izvolitvijo,

je poskrbel za streljanje s topiči, da se o tem vелеvažnem dogodku obvestijo ljudje daleč na okrog. Z beračenjem po občini se je zbral denar za smodnik. Ko je bila volitev končana, so se resnično začeli oglašati strelji. A kmalu se je po vasi raznesla vest, da je bil neki fant pri streljanju močno ranjen, da mu je odneslo dva prsta na desni roki. Drugi pa, namesto da bi mu pomagali, so se razbežali in nesrečneža pustili v krvi. Šele dva fanta, eden iz domače, drugi iz sosednje vasi, toda oba naprednega mišljenja, sta ranjenca lepo spravila domov, kjer so ga obvezali in nato odpravili v ljubljansko bolnico. Zahtevamo, da preiskava ugotovi krivce in jih kaznuje zaradi prepovedanega streljanja. Ako mladi fant trpi, naj se kaznujejo ljudje, ki so neposredni, a vendar faktični povzročitelji nesreče!

GORENJA VAS V POLJANSKI DOLINI. Odkar so klerikalni tigri postali ministri, je tudi našim klerikalcem zelo zrasel greben. Mislijo, da bodo celo občino komandirali in gospodarili z občinskim premoženjem brez kontrole in v škodo vseh davkoplačevalcev, a v korist svojih pristašev. Tako slabega in strankarskega gospodarstva še ni bilo, odkar občina obstoji. Za danes povemo en sam zgled, ki pa govori za sto drugih. Letos poteče naš občinski lov, ki ga ima v zakupu klerikalec Trček. On in njegova klerikalna družba je skozi celo vrsto let bolj pobijala divjačino kot svoj čas Angleži Indijance. Na splošno jim pravijo sedaj kar «tratarski mesarji» namesto lovci. Ta Trček, ki je pobil s svojo družbo do 30 srn eno samo zimo, je plačeval za lov občini borih 750 Din na leto. Kot smo rekli, poteče ta zakup letos. Splošno se pa že govori, da sta baje Trček in naš klerikalni župan kar na svojo roko lov podaljšala še za pet let. Menda bo odslej Trček plačeval 4000 Din na leto. To je torej tisto toliko hvalisano občinsko gospodarstvo, s katerim se naš župan tako rad hvali! Tako sijajen lov, kakor ga ima občina Trata, največja občina v Poljanski dolini, se proda za tako smešno nizko ceno. Na javni dražbi bi se lahko

sečno denar za prehrano malega Jurčeta in ga hodi sem in tja tudi pogledat.

Ko sta nekoč skupaj hodila moravški cerkovnik in kaplan Matijče, sta spotoma pila v javorških hribih pri Kolanču. Šla sta nizdoli precej okrogla, pa se cerkovnik opogumi in pravi:

«Gospod, ne veste, kako, zlodja, je moja babnica radovedna, kdo je oče Metinega otroka. I no, kako je to, da ga imate vi tako radi?»

Na to zvedavo vprašanje odgovori kaplan:

«Veste, Tomaž, kaj Vam povem? Če me še enkrat kaj takega vprašate, bo konec najinega prijateljstva. Pa kar hitro!»

Prestrašeni cerkovnik je postal takoj čisto trezen in se je opravičeval na vse mogoče načine. Šele, ko ga je Matijče zopet potolažil, je cerkovnik slovesno obljubil, da o tem ne bo nič več niti znil...

Ko je bilo malemu Jurčku štiri leta, sta pomrla Metina oče in mati za kozami, ki so takrat razsajale tudi po moravski dolini. Po smrti staršev je sama životala Meta z malim, toda prikupnim Jurčetom. Brez posebnih sprememb sta živela enomerno do tiste sobote, ko je bil kaplan pri bogatem Šimnovcu na zajtrku.

Mati Meta je ravno nekega nedeljskega popoldneva učila malega Jurčka in ga izpraševala razne molitvice, ko je stopil v kočjo kaplan Matijče.

«Dober dan, Meta! To je pa lepo od tebe, da učiš Jurčeta,» ogovori in pozdravi kaplan. Meta mu tudi odzdravi in ponudi stol.

Ko kaplan sede, začne znova:

«Ti, Meta, pošlji Jurčeta v kaplanijo; tam dobi fant jedila, ki mu jih bo dala naša kuharica.»

Brzonogi dečko odide, v kočji pa ostane sama Meta in kaplan.

«Ne veš, s kakim namenom sem prišel k tebi. Torej poslušaj: prišel je čas, ko se boš poslovila od sina. V izrejo ga vzame bogati Šimnovec iz Zabrezja. Jaz sem že vse oskrbel. Če bo Jurče priden in pošten, utegne biti kdaj še dober gospodar.»

Meti stopijo solze v oči, a kaplan jo tolaži:

«Ne bodi žalostna, Meta; le pomisli, mar ni tako bolje za otroka? Ga li moreš ti drugače preskrbeti za bodočnost? Pa tudi ti ne boš pozabljena, ne boj se!»

«O, ubogi moj otrok! Tako mlad, pa se boš moral ločiti od matere. — Očeta svojega pa, bogvé, če boš kdaj videl...»

«Saj ga tudi videti ne sme!» nadaljuje kaplan. Le pomisli! Bog mu odpusti mla-

poročen zdravnik, — o Jurčetu še ničesar ne vé njegova žena... Ves zakonski mir med njima bi bil razrušen, ako bi zvedela o tem. Odpusti mu, on bo že vedno na skrivaj potom mene skrbel tudi zate. Za to sem ti porok jaz. Spominjam se še dobro tistih časov, ko smo se skupaj šolali v Ljubljani in ko se je seznanil Andrej Stoklas s teboj. Saj bi te bil vzel za ženo, toda on je rabil denar za zdravniške potrebe. Najti je moral bogato vesto, sicer bi bile vse njegove študije ostale brezpomembne. Odpusti mu, Meta, jaz te prosim v njegovem imenu!»

Na vse to spregovori Meta le trpko:

«Vem, da se revščina in bogastvo ne zlagata. Da sem na to mislila takrat, bi vsega tega ne bilo in meni bi se bolje godilo. Tudi vem, da učen mož in neuka ženska ne spadata skupaj. A čemu tedaj zapeljujejo učeni ljudje preprosta dekleta?»

Tem prepričevalnim besedam kaplan ni vedel ugovora, zato je govorico spravil v drug tir. Domenila sta se z Meto nekaj podrobnosti o Jurčetu in da ga bo naslednji dan vedel k Šimnovcu Podlipčev. Jozelj, Meta pa da ga bo pozneje kdaj obiskala na novem domu.

Še preden je naslednje jutro vžlô solnce izza Limbarske gore, sta koračila

desetkrat toliko dobilo zanj. Naša občina je zlasti po svojem lovu na divje peteline daleč znana; tu je lovil dolga leta naš veliki dr. Tavar, ki je na svojih lovih po naši občini spoznal in popisal te kraje. Po bogastvu divjačine nas nobena sosednja občina ne doseže, toliko je pri nas srn, lisic, zajcev, kun, divjih petelinov itd., celo divje koze so se lani pokazale v enem delu revirja. Sedaj so si pa naši klerikalci kar vse to prilastili za malenkostno ceno. Sicer pa najbrž delajo račun brez krčmarja, čeprav ga dela zviti prešerški lisjak. Naši odborniki bodo pri prihodnji seji že povedali, kako in kaj, nato bo pa glavarstvo govorilo in še kdo drugi. Toliko za danes, da ne boste mislili, da ste že vsegamogočni, prihodnjič pa bomo povedali še kaj o občinskih potih in cestnih odborih.

BRASLOVČE. Kadar poslušamo našega mesarja in gostilničarja g. S., se nam nehotе vzbudijo spomini na one čase, ko so pri nas iskali in preganjali »veleizdajalce« in ko je neki možak imel vedno svoj nos tam, kjer si ga ni nihče želel. Mesarju S. je menda po teh časih žal; nedavno je v neki tukajšnji gostilni dejal: »Jugoslavija 'ma 'no vel'ko luk'jo, dinar je 'n d... Denar, kar ga je tukaj, so pr'nesl' Nemci. Mesarska zadruga je tak nemška, pošilja kar nemške depise.« Možak je rekel nekoč tudi, da se bo v njegovi gostilni govorilo le nemško. Kljub temu, da spoštuje le nemški denar, si možak izposoja slovenski denar v posojilnici. Gorje pa onemu, kdor temu brihtnemu »kubeltajčarju« ugovarja, ta jih čuje; mož jih prične nad njim stresati takšne, da se človek povpraša, ali imamo pri nas še zakone, ki zahtevajo spoštovanje do države. Opozarjamo ga, naj nekoliko kroti svojo gostobesednost. Če bo hotel živeti le od nemškega denarja, bo kmalu moral držati na cesti v roki klebuk ter pobirati tiste osovražene dinarje. »Pamet je boljša kakor žamet,« ta pregovor bi moral on kot gostilničar in mesar, ki je odvisen od nas občanov — samih Slovencev, zlasti uvaževati. — Anza iz Podvrha.

SV. ROK NAD ŠMARJEM PRI JELŠAH. Z lepimi jesenskimi dnevi je trgateg v tukajšnjih krajih večinoma pri kraju, le tu in tam je še kaj zaostanka. Za mošt, čigar kakovost bo najbrž prav dobra, se plačuje že od 20 do 30 kron ter se kupci že prav pridno oglašajo. Nasprotno pa je slabo s sadno kupčijo; ni pravih kupcev in za lepa obrana jabolka nudijo le po 6 kron, kar je sramotno nizko. Zato gre sadje večinoma v stikalnico. V splošnem smo z letino zadovoljni in zdaj si lahko malo oddahnemo. Včas pa imamo tudi kak špas. Posebno smešen dogodek se je zgodil takrat, ko sta se dva brata Miha in France pozno ponoči vračala iz Maribora s klerikalnega fantovskega dne. Ko sta prišla do posestnika P., sta mu predstavila stranišče. Najprej sta ga ponesnažila in poškodovala, nato pa prenesla pet minut daleč na občinsko cesto. Pri tem finem ponočnjaškem poslu pa nista imela prave sreče, ker ju je videla gospodinja, ki je stvar naznanila, in sta se nadebudna klerikalna mladeniča morala nedavno zagovarjati pred sodiščem. Za take afrikanške uspehe klerikalnih fantovskih prirediteljev, kakor sta jih pokazala ta dva pobožna mladeniča, se pa le lepo zahvalimo. Pa še drugi kaj!

Kmetijski pouk

KAKO PRIDEMO POCENI DO MOČNIH KRMIL?

Danes nam je delati na to, da pridelamo dosti krme in, kar je posebno poudarjati v naših razmerah, tudi močne in tečne krme. V enem in drugem pogledu nas čaka še veliko hvaležnega dela. Pri nas se prideluje premalo krme in jo zaradi tega redno zmanjkuje. Po drugi strani je pa pridelana krma premalo tečna in močna. Pri nas bi se dalo izhajati veliko laže brez kupovnih močnih krmil, ako bi storili kaj več za pridobivanje tečnejše domače krme. Pomni moramo, da je med senom in senom, kar se tiče tečnosti, velika razlika, in danes se gre za to, da dobivamo

iz naših travnikov bolj tečno in bolj močno krmo, kakor jo spravljamo sedaj. Vprašanje le nastane, kako naj pridelujemo močnejše krmo.

Predvsem je važno, da slabo travniško rušo popravimo. Čim več je zlahtnih trav in dobrih detelj v ruši, toliko boljša je krma. Skrbimo zaradi tega, da se, če treba, s posetvijo dobrega travnega semena in detelje travniška ruša izboljša in glede na tečnost popravi.

V drugo je važno, da seno o pravem času kosimo. Zgodnja košnja daje veliko bolj tečno seno, kakor pa pozna košnja. Ravnajmo se tudi pri nas po tem. V Švici kosijo svoje travnike že proti koncu maja. Tudi pri nas se je treba s košnjo požuriti, da ne bomo vozili manj vredne, manj okusne in težje prebavne krme domov.

Najbolj pa vplivamo na tečnejšo krmo z dobrim gnojenjem travnikov. V resnici tudi vidimo, da dajejo gnojeni travniki ne le bolj bogate košnje, ampak tudi boljšo krmo, ki zbog svoje večje tečnosti veliko več zaleže in daje več koristi kakor krma iz negnojenih ali slabo gnojenih prostorov. Pri gnojenju krmil nam krave več molzejo in živina se sploh bolj redi, hitreje raste, bolj uspeva itd.

Krenimo tudi pri nas na to pot! Dosegli bomo veliko lepše uspehe pri živinoreji kakor jih imamo danes. In kar je glavno, vsa reja bo cenejša, ker si bomo lahko mnogo prihranili na stroških, ki jih imamo danes z nakupovanjem močnih krmil. Mnogo teh stroškov se bo dalo prihraniti, če bomo doma skrbeli za pridelovanje bolj močne krme, kakor jo pridelujemo sedaj po naših travnikih in drugih prostorih. Zlasti gnojnica bi nam lahko silno veliko zalegla pri izboljševanju krmanskega pridelka, poleg nje pa tudi druga gnojila, ki jih rabimo danes za travnike.

POMANJKANJE BIKOREJCEV.

Pri nas primanjkuje bikov in bikorejcev. Naši živinorejci, ki bi bili pokli-

Jurček in Podlipčev Jozelj proti Zabrežju. Ta Jozelj je bil nekake vrste večni popotnik. Pohajal je brez namena okrog, najraje pa le okrog izobraženih ljudi. V mladih letih je bil namreč v ljubljanskih latinskih šolah. Pa se mu je um omračil radi prehudega učenja. Ta nesreča mu je predrugačila vse življenje, vsi njegovi upi kakor tudi njegovih staršev, vse je bilo izgubljeno. Dasi je bil pozneje videti čisto pameten, ali pečat nesreče mu je za vedno ostal.

III.

«Ta fantič mi je pa všeč! Je tako bister in priden, samo če kdaj še lump ne postane...»

Le par dni je bil devetletni Jurček malo otožen na novem domu, pa ta otožnost je prešla kmalu. Kako tudi ne! Vsi, gospodar, gospodinja, stari stric Miha, hlapec in dekla, vsi so vzljubili umnega in prikupnega fantiča. Najbolj pa se je sprijaznil z Magdalenco, ki je bila njegove starosti in ji je bil Šimnovec stric. Gospodar jo je vzel za svojo, ker je njegova omožena sestra imela več otrok, pa le manjšo kmetijo; zato jo je lahko pogrešala.

Ko sta Jurček in Magdalenca v hribu nad cerkvijo skupaj pasla, ga zvedava

deklica vpraša: »Jurček, ali so tvoj oče bili tudi tako dobri kakor so naš stric?«

Pri tem vprašanju je postal Jurček žalosten in deklica je izvedela:

«Magdalenca, jaz imam samo mamo, očeta pa ne poznam...»

«Potem si pa revež!« ga z otročjo modrostjo pomiluje deklica.

Od tega časa deklica ni več izpraševala Jurčka po očetu.

V istem letu 1839., v vročem mesecu juliju, je neko nedeljo popoldne kaplan Matijčec kar iznenadil Šimnovca. Prišel je k njemu na obisk, pa ne sam. Z njim je prišel še neki drugi gospod.

Šimnovec je ravno ležal za čebelnjakom in dremal, ko ga dregne kaplan s palico.

«No, no, dober dan, Šimnovec! Malo počivate v hladni senci. Prav, saj zadnje dni ste dosti trpeli z žetvijo.»

«O, Bog daj dober dan! Pa ravno tako želim tudi vam, nepoznani gospod! To me pa veseli, gospod kaplan, da ste me prišli obiskat. Stopimo no v hišo!»

Ko so sedeli v hiši pri dobri malici, pa vpraša kaplan, kako se kaj obnaša Jurček, je-li ubogljiv, ali kako?

«Ta fantič mi je pa všeč, ker je tako bister in priden. Samo če kdaj še lump ne postane...»

Če bi bil Šimnovec pri teh besedah kaj pazil na tujega gospoda, bi videl, kako je postal zmeden in da mu je solza stopila v oko... Tuji gospod, bilo mu je komaj trideset let in je bil prijetne zunanjosti z malimi rumenimi brčicami, reče v nemškem jeziku kaplanu, naj pokličejo Jurčeta.

Dečko je bil kmalu v hiši; seveda je ostal kar pri vratih in je zvedavo ogledoval tujega gospoda. Šele na kaplanovo besedo se je upal stopiti bliže. Težak boj je imel v srcu dr. Andrej Stoklas, ker to je bil on, Jurčetov oče. Pred njim stoji lastni sinko, pa se mu ne sme dati spoznati za očeta... Komaj se je premagoval, da ga ni vpričo obeh objel in zaklical: Moj sin! Pa tega ni storil... Pogladil je Jurčka po licih in glavi ter mu govoril:

«Jurček, le priden bodi! Na, tu imaš desetak, naj ti kupijo zanj obleko in še kaj!»

Dečko je hotel poljubiti roko tako velikodušnemu gospodu darovalcu, pa tega mu ni dovolil, temveč je dejal:

«Je že dobro, Jurček; če boš priden, bom zvedel že od gospoda kaplana, pa ti bom še kaj podaril!»

Kmalu nato sta se kaplan in tuji gospod poslovila.

cani za to rejo, se premalo zanimajo za bikorejo, ker je zvezana z neprilikami, dalje, ker se premalo izplača in, ker se dela nepoštena konkurenca z zakotnimi biki in nižjimi junčevinami (skočninami), ki so našim nezavednim živinorejcem žal še zmeraj najbolj merodajne. Dajmo našim bikorejcem boljši zaslužek, dajmo jih rešiti nepoštenih zakonnikov, pa bo kmalu bolje. Bikorejec naj zasluži!

Sicer moramo pa bikorejce razločevati v dve vrsti, v bikorejce, ki biko samo drže in jih dobivajo iz drugih rok, in v bikorejce, ki biko doma vzrejujejo. Pri nas manjka namreč obojih in zato je pomanjkanje potrebnih plemenjakov na dnevnem redu. Pri vsakem zborovanju živinorejcev se slišijo te tožbe. Edino Prekmurje jih prireja čez svoje potrebe, škoda pa, da se sodijo ti biki za druge kraje.

To večno pomanjkanje potrebnih plemenjakov ima svoje zle posledice za živinorejo, ki ne more vsled tega uspešno napredovati. Živinoreja trpi na nezadostni plodovitosti in na posledicah, ki so s tako neplodovitostjo v zvezi. Trpi pa tudi na manjši vrednosti potomstva.

Pri nas je nujna potreba, da nehajo že enkrat te večne tožbe o pomanjkanju bikov in o slabih bikih. Prej pa tega ne bo konec, dokler se živinorejci sami ne zdramimo in ne posežemo vmes. Če bomo na razvoj naše živinoreje gledali le od strani in tožili in zabavljali čez pomanjkanje bikov le po gostilniških sobah, ne bomo prišli nikamor! Tu je treba samopomoči in skupnega dela, tako kakor so se ga lotili po drugih krajih, kjer imajo danes prav dobro urejeno biko-rejo.

Naši boljši živinorejci so poklicani, da se lotijo vzrejevanja potrebnih bikov, zlasti po tistih središčih, kjer je lepa plemenska živina doma. Vsi drugi jih moramo pa v tem podpirati! Gre se za naše najvažnejše interese! Dajmo se organizirati, kjer še nismo, bodisi v živinorejske zadruge ali pa v živinorejske

odbore in odseke. Na en ali drug način. Na vsak način pa se mora nekaj zgoditi, da se lotimo najbolj perečega vprašanja naše živinoreje. Kajti če bomo še dalje prepuščali vso našo živinorejo svojemu teku, ne bomo prišli nikdar do nobenega cilja, in naša živinoreja bo kolebala zdaj sem, zdaj tja, brez vsakega pravega in brez zadostnega uspeha.

Boljši živinorejci bi se morali kosati med seboj, kdo bo prirejal in redil boljše in lepše plemenjake. Ti živinorejci bi morali zastaviti ves svoj ponos v to, da vplivajo s svojo dobro in lepo plemensko živino na izboljšanje plemena v vsej okolici in da pomagajo s tem k napredku živinoreje. Vsi drugi živinorejci jih moramo pa v tem podpirati. Tako razmerje bi moralo vladati med nami po naših živinorejskih okrajih, ne pa kakor se sedaj godi, da imajo neporabni zakonni biki več veljave in več privrženec med gospodarji, kakor potrjeni plemenjaki, in da se sploh premalo zanimamo in premalo brigamo za zadostno rejo dobrih plemenjakov. Take nezavednosti mora biti konec, pa tudi take malobrižnosti in ravnodušnosti, kakor jo razodevajo naši živinorejci v tem vprašanju!

Gospodarstvo

SADNI SEJEM V LJUBLJANI.

Sadni sejem v Ljubljani, ki se prične to soboto 18. t. m. in ki bo trajal do vštetega ponedeljka 20. t. m., obeta veliko udeležbo tako od strani sadjerejcev kakor tudi kupcev.

Sejem se vrši v zelo prostornem in svetlem paviljonu «L» Ljubljanskega velesejma in bo odprt vse tri dni od 8. dopoldne do 5. popoldne. Naprodaj bo samo lepo in obrano namizno sadje, predvsem seveda jabolka najbolj znanih in najbolj razširjenih vrst.

Priglasila za sejem so došla od vseh strani, največ iz bogate Štajerske, ki se odlikuje letos prav posebno po svojem krasnem in zlahtnem sadju. Za Ljubljano bo ta sejem novost, ki bo imela še to posebno vrednost, da se bodo

meščani lahko založili s potrebnim zimskim sadjem tudi na debelo.

Glavni namen sejma pa je, da se privabijo kupci iz domačih in tujih dežel in da se proda po deželi lepo namizno sadje, ki je po mnogih naših krajih tako bogato obrodivo. Na sejmu bo naprodaj tudi luksuzno sadje, ki se bo prodajalo po komadih in nadrobno, tako da bodo imeli obiskovalci priliko pokušati tudi najbolj zlahtne vrste sadja, ki so sedaj zrele in dobre za uživanje.

Na sejmu so povabljeni kupci iz bližnjih in daljnih domačih krajev in iz tujine. Posebna zanimivost bo tudi to, da bo večina sadja vložena v ameriške zaboje, ki se morajo za sadno kupčijo tudi pri nas uvesti zaradi svoje lahkote in priročnosti za prenašanje in prekladanje.

TRŽNI PREGLED.

ZITO. Te dni je cena žitu nekoliko padla, to pa zaradi tega, ker je bil dinar znatno poskočil. Na novosadski blagovni borzi se trgujejo: pšenica po okrog 360 Din, oves po 255 dinarjev, turščica, stara, po 268 Din, nova po 200 Din, moka «00» po 585 Din, «0» po 555 Din in otrobi po 165 Din za 100 kg.

ŽIVINA. Cene nazadujejo v Sloveniji in na Hrvaškem. Na zadnjem ljubljanskem sejmu, ki je bil precej mrtev, so se trgovali za kilogram žive teže: voli prvovrstni povprečno po 13 Din 50 par, drugovrstni po 12 Din 50 par, tretjevrstni po 11 Din, krave, debele, po 12 dinarjev 50 par, za klobase po 8 do 9 Din, teleta po 17 do 19 Din. Par dobrih konj se je dobil za 16.000 Din. Prasci, šesttedenski do desettedenski, so se prodajali od 250 Din dalje za komad. Na zagrebškem sejmu so se trgovali pitane sremške svinje po 25 Din do 25 Din 75 par, nepitane zagrebške svinje pa po 17 do 22 Din za kilogram žive teže.

KRMA se je trgovala na zagrebškem sejmu: detelja po 125 do 150 Din, otava po 75 do 125 Din, seno, prvovrstno, po 100 do 137 Din, drugovrstno po 75 do 100 Din za 100 kg. Na Slovenskem se žal takšne cene za krmo redko kdaj dosežejo.

To so se pri Šimnovcu čudili vsi in blagrovali malega Jurčeta, ki je dobil kar deset goldinarjev za darilo. Hlapec Šimen je rekel proti dekli: «Hudiča! Meni pa noče nihče nič dati. Jaz se moram pa za toliko denarja truditi skoro pol leta.»

Stric Miha, ki si je prej pobliže ogledoval kaplanovega spremljevalca, je pa sam s seboj govoril: «Hej šenta, ne rečem dvakrat, če ni ta gospod vzel Rjavčevi Meti dekliskega venca!»

IV.

Rokovnjači in druga taka sodrga so dan za dnem nadlegovali uboge kmete. Vse se je balo in treslo pred Pajkom iz Vrhovelj.

Se vse drugačno in bolj trnjevo življenje so imeli naši kmetijski predniki kakor dandanes mi. Rokovnjači, cigani, desetine, pa valptov bič, to so bile neznošne nadloge, ki so trle naše očete. Pač je francoska vlada dobro stopila vagabundom in graščakom na prste. Pa ko je črnorumeni avstrijski orel znova razpel svoja krila nad našo kranjsko deželo, se je vrnilo vse po starem. Malo

marna avstrijska vlada se je bore malo brigala za blagostanje naših prednikov.

Prav mrzel zimski dan je bil v letu 1845., ko je prišel mesar Grof iz Št. Vida k Šimnovcu prašiče klat. Prvo, kar jim je povedal zgovorni možiček, je dalo govora za ves dan. Vsi Zabrežani so se kar križali od groze.

Prejšnji večer je bil namreč pri Martinčku v Rafolčah strah in groza. Ko so že vsi spali, jih zbudi ropot voza in konj. Gospodarja pokličejo zunaj, da naj jim da pijače. Bila je že takrat, kakor je še dandanašnji, tam gostilna. Deset čudno našemljenih možakov se vsede za mizo.

Nekaj časa pijejo, nato pa ugasnejo luč in vdero v čumnato in klet... Gospodinja je bila še toliko pogumna, da je kar v sami strajci skočila skozi okno in letela po vasi klicati ljudi na pomoč. Pa preden so se vaščani zbrali, so jo lopovi že odkurili z dobrim plenom; vzeli so suho meso dveh prašičev, nad 100 bokalov vina in še nekaj denarja. Seveda so oddirjali na vozu in jim slediti ni bilo mogoče.

Šimnovec, ki je sedel pri topli peči in špilil palčice za zavezo klobas, se je kar tresel ob tej novici. Še na vivček, ki ga

je imel v ustih, je pozabil, da mu je padel na tla.

«Ti, Lovrenc, kaj pa misliš, kdo neki so bili ti lumpje?»

«I, kdo so bili,» nadaljuje Grof, «tisti lopov Pajek iz Vrhovelj je že bil, pa Prelovšek iz Gradišča. A saj, zlodja, ni skraj dosti varno govoriti. Saj veš, da živimo v takih časih, da sosed sosedu ne sme nič zaupati in verjeti.»

«Preloži nam že Bog enkrat te težave!» vzdihne Šimnovec.

Proti večeru istega dne je k Šimnovcu prišel daleč naokoli znan berač Smolež. Usedel se je kar k topli peči, dobro vedoč, da dobi tudi on kako svinjsko dobroto, ki so se kuhale in pekle.

Ko je bil pridni in zgovorni klavec Grof z obema prašičema gotov in so vsi posedli okrog velike mize, kamor jim je gospodinja nanosila celo kopo dobrih pečenih klobas krvavic, so vsi nekaj časa kar molče jedli; nato pa se je začelo živahno govorjenje in žejo so si gasili z izbornim sadjevcem. K vsej veselosti je najbolj pripomogel berač Smolež, ki je pravil razne resnične in zlagane novosti, da so ga vsi strme poslušali.

(Dalje prih.)

ZABAVNIK

Škrivnostni otoki Južnega morja

Od vse naše zemlje so razen južnega in severnega tečaja najmanj znani in preiskani številni majhni otoki Južnega morja, dasi ni dohod do njih združen z nikakimi težavami. Zato se je pred kratkim podala na pot ekspedicija, da preišče te majhne otoke in njihov

pravilni svet. Ekspedicija potuje na ladji z imenom St. Georg. Ladja je odplula najprej k Panamskemu kanalu in od tam ob Kolumbijski obali (Južna Amerika) k otoku Gorgoni. Gorgona ima enako bogato rastlinstvo in živalstvo kakor republika Kolumbija, kateri nasproti leži otok.

Pri izkrcanju na otok Ferdinandino so opazili preiskovalci čredo več metrov dolgih legvanov, ki so radovedno zrlj vanje.

Pravi pravilni svet pa se pričinja šele na Galapagoških otokih, ki se nahajajo nedaleč od Gorgone. Ladja je pristala ob Narboroughu ali Ferdinandini, ki spada v omenjeno Galapagoško otočje, katero ima svoje ime od želve. Tu živi namreč največja vrsta želv, težkih 700 do 800 kilogramov. Na teh otokih, ki so zanimivi po svojem čudovitem živalstvu in rastlinstvu, žive zadnji ostanki praživali savičev, tako zvani legvani, kakor se imenujejo velikanske, več metrov dolge morske gaščerice. (Glej sliko!) Po teh ogromnih živalih si še najlaže predstavljamo, kako so izgledali še strašnejši pradedi teh ogromnih stvorov.

Ob tem otočju štrlijo iz valov morja do 1500 metrov visoke gore s svojim posebnim rastlinstvom. Na vsem otočju se nahaja okrog 2000 ognjenikov, ki so večinoma že ugasli, le na nekaterih otokih, zlasti na gori omenjeni Ferdinandini, ognjeniki še blujejo, toda le zmerno, tako da jim človek lahko pride precej blizu. Ti ognjeniki pričajo o svoječasnih podzemeljskih prevratih, katerim se najbrže ima zahvaliti obstoj tega skrivnostnega in osamljenega otočja. Ljudje žive le na enem teh otokov, toda tudi ti so sem dopotovali šele v novjšem času; pečajo se večinoma z živino-rejo. Vsi ostali otoki, ki tvorijo precejšnje ozemlje, so brez prebivalstva.

Razen čudnih rastlin, metuljev, ptic ter raznih drugih živali na Gorgoni in na Gala-

Zanimiva stava

Dogodbica.

Razen smrtnih primerov, nesreč pri živini in občinskih volitev se na Grmadi v navadnem in cerkvenem letu ni zgodilo nič, kar bi bilo vzbujalo splošno zanimanje. Ljudstvo se je zadovoljilo z navadnimi govoricami, zabeljenimi z narodnimi pripovedkami, katere so takrat še verjeli. Ako se je vsako desetletje pojavil kak izreden dogodek, tedaj so ga smatrali za čudež in štrmenja ter občudovanja ni bilo ne konca ne kraja.

Taka izredna prikazen je bil za Grmado tujec, ki se je nastanil v vaški krčmi, kjer je zabaval neuke goste s svojo spretnostjo, v katero seveda niso mogli pogledati z razumom. Cesar pa človek ne razume, temu se navadno uklone in nazadnje postane ves mehak ter se dá pretvoriti v različne oblike.

Tako je bilo tudi na Grmadi. Kjer se je prikazal neznanec s svojo privlačno besedo in s prikupljivim obnašanjem, povsod so se mu odkrivali z globokimi pokloni. Nihče ga ni vprašal po imenu in domovini, niti po drugih okoliščinah, ki navadnega človeka ponižujejo in povišujejo; on pa je po ovinkih vse izvedel in ko si je nabral dovolj gradiva, tedaj jim je začel prerokovati, ugibati misli ter razlagati njih poteze na rokah ter na obrazu — poteze, ki so nekaterim pomenile srečo, drugim pa razne nezgode na duši in telesu.

Mož je bil spreten in previden v svojem izvajanju. Kar je rekel, je držalo in, kar je storil, je zadel. V zadrego ga ni spravilo

nobeno zavito vprašanje, noben zagoneten primer. Kadar se je zmotil v ugibanju, ali če je zašel v prerokovanje, tedaj je vžil v svojo zgovornost v kratko pojasnilo — zasukal je besedo ali pa je obrnil dogodek in nihče mu ni mogel dokazati, da ni pogodil.

Njegova čudovita dela so mahoma zaslula po okolici. Mlado in staro ga je obsipalo z vprašanji in nobeno ni smelo ostati nepojasnjeno. Kar je naročil ali priporočil, se je vestno izpolnjevalo.

Novica o čudovitem neznancu je prišla na uho tudi gospodu Jakobu, grmadskemu župniku, ter ga je zelo nerodno sunila v srce. Do takrat je bil on na Grmadi prvi za Bogom; kar je rekel, je obveljalo in ljudstvo se je trkalo na prsi pred njegovo besedo. — Zdaj pa ga hoče prekositi tujec, čigar roke niso maziljene, in ljudstvo mu daje veljavo, ki samo njemu pristoja, drugemu pa je naravnost zabranjena.

Poleg tega pa se je gospod Jakob čutil tudi prikrajšanega ter oškodovanega na darilih, katera je moral deliti z nesramnim vsiljivcem. Opazil je, da močje manj prihajajo po nasvete, da mu potuhnjene device celo roke več ne poljubijo, ako ga srečajo na poti.

Bolj kot župnik pa se je jezila in ropotala njegova dolgoletna kuharica Katarina, togoteč se nad vaščani, ki so naenkrat prejenjali z donašanjem daril, ter nad ubogim župnikom, misleč, da je on kaj zagrešil, kar odbija dobrotnike od župnišča.

Župnik se ni zavedal nobene nove krivde; celo mehkejši in prizanesljivejši je postal napram faranom, čeravno samo na-

videzno — v srce pa mu itak nihče ne vidi, zakaj nihče razen nesrečnega tujca ni sposoben brati misli na obrazu...

Posrečilo se mu je pomiriti kuharico, ki mu je odkrila, da je neznanec zelo nevaren človek, katerega morata spraviti iz fare, kar se bo najlaže zgodilo, ako ga osmešita ali osramotita pred ljudmi.

«Tako uničenje ni prepovedano,» je razlagala, opirajoč roki v bok. «Ali ni celo v svetem pismu zapisano, da je nasprotnika dovoljeno uničiti, naj bo že na kakršenkoli način?»

«Samo v izrednih primerih, dušica,» jo je župnik zavračal. «In tukaj je brezdvomno jako resen primer.»

«No, vidiš! Zato pa se posluži ugodnosti in sezi po pripomočkih, ki ti jih ponuja božje razodetje v cerkvenih knjigah. Na tako podlago lahko postaviš imenitno stavbo in peklenška vrata je ne bodo premagala.»

«Sem že premišljal, a nič pametnega mi ne pride na misel. Iztuhitati pa moram nekaj velikega; z enim samim udarcem moram ugonobiti njegovo veljavo.»

«Počasi si ter odlašaj, kar bi moral že davno storiti. Čemu si vendar študiral božje in cerkvene postave in še vedno čepiš ob knjigah, v katerih mora biti vendar nekaj drugega kot navaden papir.»

«Ni tako lahko, kakor misliš. Nasprotnika moram poznati, preden se ga lotim, a tega ne poznam...»

«Povabi ga na kosilo ali na kozarec vina, spusti se z njim v pogovor, pretehtaj

pagoškem otočju je našla ekspedicija na Gorgoni še razne starodavne ostanke, ki pričajo, da so živeli tu nekoč danes nepoznani prebivalci. Med drugim so našli slike, izrezane v kamenje, o katerih izvoru se znanost še ni izrekla.

Preiskovalci na delu v palmovem gozdu na otoku Gorgoni.

Pes in njegov rep.

Ožbolt in Gašper sta se pogosto razgovarjala in pričala o stvareh, ki so se drugim ljudem zdele neumne, njima pa pametne. Tako je nekoč vprašal Ožbolt, ki

Ekspedicija svojega preiskovalnega potovanja še ni končala. Od Galapagoških otokov je odplula ekspedicijska ladja proti otoku Tabiti; od tam bo posetila še več drugih otokov, med temi skrivnostni tako zvani Velikonočni otok.

je hotel biti duhovit, Gašperja: «Čuješ, povej ti meni, zakaj miga pes z repom?»

«Gašper: »Najbrže od veselja.»

Ožbolt: «Kaj še! Pes maha z repom zato, ker je močnejši od repa, ker bi sicer rep mahal s psom.»

njegove besede, preišči mu znanost in imel ga boš takšnega, kakršen je.»

Ta misel se župniku ni zdelala napačna in tako je tujec prejel prijazno vabilo na kozarec vina, kateremu se je z veseljem odzval. Navihane se seveda uganil župnikov namen, znal pa se je pritajiti, kakor da ni ničesar slutil.

Gospod Jakob ga je ob določeni uri čakal na pragu, stisnil mu je desnico ter ga peljal v posebno sobo za odlične goste, ki so v samotnem gorskem zakotju seveda redka prikazen. Posadil ga je za mizo, ozaljšano s pisanim prtom ter z duhtečimi cveticami, za kar je skrbela Katarina poleg izvrstne malice, kuhane in pečene vsebine.

«Vi ste imenitna oseba, prvovrstna posebnost današnjega sveta!» mu je nazdravil, nalivši kozarec.

«Od poklonov in naslovov nimam ničesar,» mu je odvrnil neznanec. «Moje ime je Ivan Prekanjen — ime, ki je pristno slovenskega izvora, čeravno ne soglaša z mojimi zmožnostmi.»

«Če pa soglaša ... Čudne, skoro neverjetne stvari se čujejo o vas. Gotovo ste se mnogo učili ter znate uporabljati, kar ste se naučili. Ali pa imate le bogate izkušnje brez znanstvene podlage?»

«Vsega nekoliko, častiti gospod. Izkušnje in znanosti, nekaj imam pa tudi spretnosti in sreča mi je od rojstva do danes zvesta spremljevalka.»

«Blagrujem vas, odlični prijatelj, ter blagoslovljam vaše delo. Mnogo dobrega ste že storili mojim faranom, pokažite tudi

meni trojico svoje umetnosti. Izpolnite mi kako željo, storite mi nekaj, kar je drugim nemogoče.»

«Ne vem še, kaj imate na srcu, ker ne morem vedeti tega, česar sami ne veste ...»

Duhovnik se je začudil. Res še v tistem hipu ni bil na jasnem, kakšno željo naj mu odkrije, in premetenec je uganil, da nima še ničesar pripravljenega. Zato je župnik napel vse svoje sile, da bi v najkrajšem času mogel kako pripravno misel iztisniti iz možgan.

«Kmalu bomo nekaj našli,» mu je tujec pomagal iz zadrege. «Zdajzdej bo v vašem srcu spočeta želja.»

Prebrisanec jo je vnovič pogodil. Zares se je župniku pričelo svitati v glavi in ves začuden se je pogledal v zrcalu, če se mu morda pozna na obrazu kaka skrivnostna sled, začrtana po občutkih, ki so se začeli porajati v njegovem srcu. Tudi to je zapazil neznanec ter mu je poslušno nastavil uho.

«Nekaj bi bilo, ako mi pretežko ...» je duhovniku prilezla misel iz grla. «Toda dvomim, da bi bilo mogoče ...»

«Prečastiti, meni ni izlepa nemogoča kaka reč. Kar povejte, kaj imate na srcu, vse drugo bo moja skrb.»

«Poslušajte! V kleti imam velik sod, drži kakih pet sto litrov in je sedaj popolnoma prazen. Ali bi ga mogli napolniti s svojimi besedami?»

«Upam, da se mi bo posrečilo. Ampak zastoj se kaj takega ne izplača izvršiti. Zastaviva tisoč goldinarjev, ki pripadejo onemu, ki bo stavo dobil.»

Nekaj za mladino

Starjene dobrote se pozablja (Pravljica.)

Nekoč se je ujel volk s svojo prednjo nogo v past. Poskušal se je osvoboditi, ali vsako prizadevanje je bilo zaman. Ko vidi, da se bližajo lovci, napne svoje poslednje sile, z velikimi mukami izvleče nogo in zbeži v gozd. Na potu sreča kmeta, ki je nosil na hrbtu vrečo, a v roki ročnik s cepcem za mlačvo.

«Kam hitiš, volk?» ga vpraša kmet.

«Ah, dragi moj kmet, velika nezgoda se mi je pripetila. Pregarjajo me lovci, prosim te, skrij me v svojo vrečo, da me ne ujamejo. Usmili se me, večno ti bom hvaležen.»

«Dobro, pomagal ti bom. Z'ezi v vrečo.»

Volk se je splazil v vrečo, ki jo je kmet zavezal, vrgel na rame in odhitel dalje. Lovci so dohiteli kmeta in ga vprašali:

«Kmet, ali si videl volka? Baš nam je pobegnil iz pasti.»

«Nisem.»

Lovci so se podali dalje in tedaj je spregovoril volk:

«Ali so že odšli?»

«So,» je odgovoril kmet.

«Tedaj me izpusti.»

Kmet je položil vrečo na tla, jo odvezal in volk je zlezel ven. Komaj je bil zunaj, je zakričal:

«Kmet, sedaj te bom pa požrl.»

«Kaj ti pade v glavo, dragi volk. Malo poprej si mi rekel, da mi boš za uslugo večno hvaležen ...»

«Ah, storjena dobrota se pozabi,» je odgovoril volk.

Napolnitev soda z besedami se je gospodu Jakobu zdel nemogoča, zato mu je z veseljem udaril v roko in stava je bila potrjena. Sledil ji je dogovor o kraju, načinu in času izvršitve. Župnik si je izbral prostor pred župniščem, kjer bo dal med tednom napraviti oder, nanj bo postavil hlapec prazen sod in gospod Ivan bo moral v nedeljo popoldne po litanjah tako dolgo vanj govoriti, da bo napolnjen.

Župnik je bil sicer uverjen, da nekaj nemogočega ne more nihče izvršiti, vendar ma se ni mogel ubraniti tudi dvoma, ki je izpodjedal njegovo prepričanje. Tisoč goldinarjev je bilo takrat vendar nekaj denarja, čigar izgubi se bosta nazadnje pridružila še ponižanje in sramota. Koliko župnikove veljave je že otemnelo v teh kratkih tednih! Ostanek pa bo ugasnil, kakor hitro se pritencu posreči dobiti stavo.

Svojo skrb je potožil kuharici, ki mu je postrežljivo kakor vselej pritekla na pomoč. Obljubila je opraviti tridnevno popoldne raznih drugih molitev in dobrih del. Vsak, ki je tisti teden prišel v župnišče, je bil naprošen za kako pobožnost v župnikov namen.

Pripravljaj pa se je tudi tujec, nozvedovaje po župnikovih razmerah, o katerih pa mu ljudstvo ni moglo mnogo povedati, ker ni bilo dovolj poučeno; mnogi pa se tudi niso upali govoriti o božjem namestniku, ker se jim je zdelo dvakrat greh. Našle so se celo zagovornice, ki so se kosale med sabo, katera bo prej zakrila s plaščem ljubezni njegove slabosti.

«To ne more biti,» je menil kmet. «Hodiva dalje, pa kogar prvega srečava, ga bova vprašala, ali je to prav. Ako on reče, da je, tedaj me moreš požreti.»

In odšla sta. Čez nekaj časa ju sreča kobila.

«Draga kobila,» reče kmet. «Odloči ti, na čigavi strani je pravica. Rešil sem volka iz velike nesreče, a on me hoče sedaj požreti, češ, da se storjena dobrota pozabi. Ti si stara, gotovo boš vedela, kdo ima prav.»

«Jaz vama bom povedala nekaj iz lastne izkušnje. Dvanajst let sem zvesto služila svojemu gospodarju; rodila sem mu dvanajst žrebet, katera je moj gospodar prodal za drag denar. Ko sem pa ostarela in onemogla, me je zapodil z doma. Volk ima prav: dobrote se pozabijo.»

«Evo, vidiš, kmet, da imam prav,» reče volk.

Kmet se razžalosti in zaprosi volka: «Hodiva dalje in še vprašajva koga!»

«Dobro, pojdiva,» odvrne volk in odšla sta dalje po poti. Srečala sta psa. Kmet ga je vprašal isto kakor kobilo, a pes se je nasmehnil in dejal:

«Dvajset let sem zvesto služil gospodarju ter mu čuval hišo, hlev in vse imetje. A ko sem ostarel in onemogel, me je zapodil. Volk ima prav: dobrote se pozabijo.»

«Vidiš, da je pravica na moji strani,» se je razveselil volk.

Kmet je postal še žalostnejši ter ga zaprosil:

«Vprašajva še katerega tretjega, in tega zadnjega. Ako ti dá tudi ta prav, potem napravi z menoj, kar te je volja.»

Neznanec se je moral postaviti na lastne noge. Vohal je podnevi in ponoči; tako se mu je nekega večera posrečilo preplezati farovško obzidje ter se splaziti za grm ob oknu kuhinje. V tej sobici je gospod Jakob imel navado použiti svojo obilno večerjo ter jo zaliti z vinom, kar je trajalo največkrat pozno v noč.

Tudi nocoj mu je kakor vedno delala družbo Katarina, šivaje njegovo srajco, s katero je imela obilo posla, zakaj vsak drugi dan je kričala po popravilu. Včasih ga je v takih samotnih urah kratkočasila z novicami, nabranimi med tednom; tu je izvedel za marsikatero skrivno ljubezen, zakonsko nezvestobo in druge slične dogodbe, pokrite s ponarejeno pobožnostjo. Katarina je bila prva, ko je bilo treba kaj izvohati, in zadnja v priznanju, da se je zmotila.

Ta večer pa je bila izredno slabe volje; komaj se ji je ljubilo govoriti. Noben odgovor ji ni ušel brez vzdihla, brez svetle solze, ki jo je ustavila na obrazu.

«Kaj ti je zopet, dušica?» jo je župnik skrbno pogledal. «Vsak mesec te enkrat nekaj prime in takrat nisi za nobeno rabo.»

«Po fantku se mi je užalostilo, po mojem in tvojem otroku. Nocoj je njegov rojstni večer, prav to uro je izpolnil dvanajsto leto. Ali si že pozabil?»

«Kaj takega se ne pozabi,» se je duhovnik prisiljeno namuznil. «Dvanajst let — praviš — je že od tega? Naglo so minula.»

«Tebi seveda. Toda zame so ta leta dolga, težka in strašna leta; kamor se ga-

«Meni je vseeno,» reče volk in odšla sta dalje, dokler nista srečala lisice. Kmet ji pove vse po vrsti, kako je bilo.

«Jaz ne verjamem, da je bilo tako,» reče zvita lisica. «Tako velika žival, kakor je volk, vendar ne more niti stati v tvoji vreči. Daj, pokaži mi, kako se je zgodilo.»

Kmet je odprl vrečo in volk je porinil vanjo glavo.

«Kaj, samo glavo si imel notri?» je vprašala lisica.

«Ne, ne, evo glej,» odvrne volk in zleze cel v vrečo.

«Kmet, ne vem, kako si mogel zavezati vrečo,» je nadaljevala zopet lisica. «Daj, pokaži mi tudi to.»

Kmet je pokazal in zavezal vrečo.

«A sedaj mi, dragi kmet, pokaži, kako se mlati žito,» je povzela zopet lisica.

Šele sedaj je kmet razumel, kaj je lisica hotela, in je začel tolči po vreči, čim najbolj je mogel.

«Obrni še na drugo stran,» je zaklicala lisica.

Kmet je ubogal in pri tem udaril tudi lisico po glavi s tako silo, da je na mestu poginila.

Da volk je imel prav: storjene dobrote se pozabljajo.

Eno govore, drugo mislijo

(Bajka.)

Gladen volk je taval okrog in si iskal hrane. Nekoč zvečer je prišel pred hišo koncem vasi in zaslišal dete, ki je plakalo, in mater, ki ga je strašila, govoreč, ako ne umolkne in ne gre leč, da ga bo takej gala volku. Volk se je razveselil teh besed in čakal, kdaj mu bo ženska dala otroka.

nem, me spremlja kesanje in očitane vesti.»

«Saj ni tako hudo! Dušica, preveč si občutljiva. Greh je izbrisan, jaz sem te odvezal. Bog ti je odpustil. Z njim pa so nama odpuščeni tudi poznejši grehi, zakaj veliko je Usmiljenje nad onimi, ki se ke-sajo...»

«To mi je edina tolažba, zato pa vselej obudim kesanje, kakor hitro se greha zavem. Razen tega pa so še drugi občutki, ki mi tajajo občutke ter jih spreminjajo v solze.»

«Kakšni razlogi, Katarina?»

«Tehtni razlogi, gospod Jakob. Dvanajst let že nisem videla svojega otroka, ki sem ga tebi na ljubo oddala pod izmišljenim imenom neki postarni vdovi, živeči daleč od tukaj. Vzela ga je za svojega kot siroto brez staršev z obljubo, da mu bo skrbna in ljubeča mati. Pomisli, Jakob! Tuja žena postane mati mojemu otroku, jaz pa se mu ne smem predstaviti s pravim imenom.»

«Seveda ne in zopet ne! To bi bila sramota za naju ter za vso faro. Boga zahvali, da se stvar ni razkadila v javnost. Koliko sramote morajo danes prenesti nezakonske matere! S prstom kažejo za njimi in za njihovimi otroci, čeravno niso ti ničesar zagrešili in so ravno tako nedolžni kot najimenitnejši zakonski otrok.»

«Kaj pa greh, o katerem tolikokrat pridiguješ, — ta pred Bogom tako ostudni in v tvojih očeh tako poniževalni smrtni greh?»

Čez nekaj časa se dete umiri, preneha plakati in vpraša mater, ali ga bo res izročila volku.

«Ne boj se, dete moje,» odgovori mati, «ako volk pride, ga bomo takoj nabolli na vile.»

Ko je volk zaslišal te besede, je ves prestrašen zbežal, misleč: «Res je, ženske v tem selu eno govore, a drugo mislijo.»

U ljudski šoli

Učitelj v šoli nekaj razlaga, pa pokliče Janezka: «Recimo, Janezek, da tvoj ded tebi daruje...»

Janezek ga hitro prekine: «Gospod učitelj, moj ded je že davno umrl.»

Učitelj: «To je vseeno, hočem dati samo primer. No, pa recimo, tvoj oče tebi daruje...»

Janezek ga zopet prekine: «Gospod učitelj, moj oče je že pred nekaj dnevi odpotoval v Ljubljano.»

Učitelj: «Ali za Boga, ne prekinjaj me! Recimo, da je bila to tvoja teta... Kaj mogoče tudi tete nimaš?»

Janezek: «O, teto pa imam, Urša ji je ime.»

Učitelj: «No, pa dobro! Recimo, da daruje tebi tvoja teta Urša pet dinarjev. Od teh pet daš materi dva, koliko jih še potem ostane?»

«Nič, gospod učitelj.»

Učitelj: «Zakaj nič?»

Janezek: «Vi ne poznate moje mame. Ko bi ji dal dva, mi vzame še one tri.»

«Izbrisan je, v pozabljenost je pokopan. Obleka tvoje neumrjoče duše je oprana v zakramentu svete pokore; če bi v tem trenutku umrla, bi vsplavala v najvišja nebesa, zakaj devet in devetdeset tertičalk bi moralo odstopiti ter ti pripraviti prostor — toliko veselje bi zavladalo v nebesih ob tvojem prihodu.»

Katarini so se ponosno zasvetile debele oči. Vsa potolažena se je sklonila proti župniku ter mu je hvaležno poljubila roko. Gospod Jakob ji je vrnil s poljubom na čelo in njegova desnica se je za nameček ovila njenega vratu.

Tako je navihani Ivan v nekaj minutah več izvedel, kot mu je v enem tednu mogla povedati vsa župnija. Zadovoljen se je odpravil k počitku in drugi dan se je predstavil župniku, češ, da se kesa dogovorjene stave ter ga prosi razveljave. To je storil z namenom, da izbiže župniku vsak dvom na izgubo ter ga prepriča, da bo zmagal na vsej črti.

Veselje, ki je zaradi tega kipelo v župnišću, se je razlivalo v večjih in manjših curkih tudi po okolici. Župnik je naročil elegantno tiskana vabila z zanimivim sporedom — seveda ni manjkalo tudi slavnostnega govora — in kuharica je skrbela, da so se ta vabila raznesla ne le po domači, ampak tudi po sosednji župniji.

Miha, farovski hlapec, je imel s postavljanjem odra velike sitnosti in težave. Nadzorovala ga je Katarina, kateri ni bilo izlepa ustreženo s kakim delom. Povsod je imela ona odločilno besedo, župnik je moral molčati ter se ji pokoriti. Celo raz prižnice

Kotiček za ugankarje

DARILA ZA UGANKARJE-NAROČNIKE.

43 daril v knjigah, ki predstavljajo skupno vrednost 4500 kron. — Prvo darilo je vredno 420 kron.

Uredništvo «Domovine» razpisuje 43 daril za svoje naročnike, ki bodo pravilno rešili vsaj tri od današnjih ugank; le za prvo darilo je treba rešiti vse.

Pogoji so nastopni:

- Rešitve ugank se morajo doposlati z natančnim naslovom pošiljalca najkasneje do 4. novembra, katerega dne se bo vršilo žrebanje za darila.
- V pošte pridejo pri žrebanju samo oni ugankarji - stari naročniki, ki imajo naročnino plačano vsaj do konca oktobra. — Zamudniki, ki se žele udeležiti ugankarske tekme, naj torej takoj poravnajo zaostalo naročnino. Tudi novi naročniki, ki plačajo s prihodnjo številko dalje naročnino vsaj do novega leta, se bodo upoštevali pri žrebanju.

Žrebanje se bo vršilo v torek 4. novembra in se bodo potem na naše stroške razposlala vsa darila izžrebancem. — Darila vsebujejo znane priljubljene romane, ki so izšli doslej v «Jutru» in bili izdani v knjigah. Daril je 43, in sicer:

I. Lucifer, Hči papeža in Veliki inkvizitor (1 darilo).

II. Veliki inkvizitor in Hči papeža (2 darili).

III. Ali Lucifer ali Hči papeža — po želji izžrebanega ugankarja (10 daril).

IV. Gusarji (10 daril).

V. Blagajna velikega vojvode (10 daril).

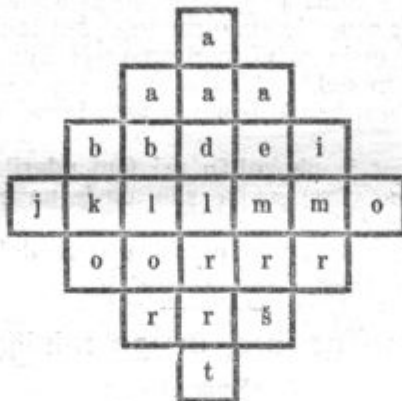
VI. Prigodbe gospoda Collina (10 daril).

Podobna darila nameravamo sedaj večkrat razpisati. Zato opozarjamo naročnike, ki so z naročnino zacstali, da jo nemudoma poravnajo. Pri žrebanju bomo vedno upoštevali le naročnike, ki izvršujejo svoje dolžnosti.

REBUS.

100 LI 100 = $\frac{AH}{NOG}$

ZEMLJEPISNI DEMANT.

- 1.) Soglasnik. 2.) Kraj na Dolenjskem.
- 3.) Kraj pri Domžalah. 4.) Mesto na Štajerskem. 5.) Trg v Ljubljani. 6.) Kraj pri Hrastniku. 7.) Soglasnik: Srednja navpična vrsta se glasi enako kakor srednja vodoravna.

UGANKA.

Je deklica vesela,
lepo oblečena,
ki dan vsak sedmi
v poset se pripelja.

Ko se nam bliža,
zvonovi zazvone.
Čprav le pohajkuje,
jo zvesto vsi časte.

Ta deklica vesela
ima sestrici dve
in bratce čile štiri.
Kako ji je ime?

RAČUNSKA ŠALA.

Neki oče je imel 5 sinov. Vsak sin je imel 1 sestro. Sinovi so se razkropili po svetu ter nekega dne zvedeli žalostno vest, da jim je doma umrla ena sestra. Koliko sester jim je še sedaj ostalo?

KAKO MI JE IME?

ER ER
ER
ER ER

UGANKA.

Je tanka, fina, brez kosti,
pri konju vsakem se dobi.
Če kljukica se izpusti,
pred njo se v kožuh skriješ mi.

je moral oznaniti zanimivo predstavo, ker je ona tako hotela.

Napočila je tista zaželjena nedelja, o kateri je govorilo mlado in staro ves teden od ranega jutra do poznega večera. Že dopoldne so začeli prihajati tuji gostje. Kmalu so bile razprodane številne vstopnice, še enkrat toliko ljudstva pa je bilo udeležnega po strehah, oknih in drevesih.

Predstava se je pričela. Župnik se je izvrstno naučil slavnostnega govora kakor vsake pridige, katero je pred nastopom dvakrat ali trikrat ponovil Katarini. Tudi kretenj in globokih poudarkov ga je naučila pri vsaki pomenljivi besedi.

Ko se je občinstvo naploskalo in nakričalo, se je ponovno dvignil zastor in na oder je stopil prebrisan Ivan, ki bo delal čudeže — tako so si šepetali navzoči v napeti radovednosti. Postavil se je pred sod, ki je ozaljšan z venci in s cveticami stal na sredi odra.

Katarina je sedela pred odrom na prvem sedežu. Poverila si je nalogo, gledati proizvajalcu pod roko ter opozoriti na vsak nedostatek, ako bi opazila kako sleparstvo. Ob nji je sedel kaplan iz sosednje f. re s povečevalnim steklom, vdelanim v dragoceno držalo.

Prekanjeni umetnik se je priklonil občinstvu, ki mu je gromovito odzdravilo. Nato je nastala tišina, nihče se ni upal zakašljati, kihnuti ali treniti z očesom.

«Slavno občinstvo!» je zaklical z močnim glasom, da so ga čuli tudi udeleženci po strehah in drevesih. — «Pred mano stoji prazen sod, katerega bom tekom pol ure — najbrž pa že v nekaterih minu-

tah — napolnil s svojimi skromnimi besedami...»

«Bomo videli,» si je mislil župnik za odrom in prav tako je mislila tudi Katarina, dočim se je kaplan z drobnogledom brez kake posebne misli zaničljivo nasmehnil.

«Začnimo!» se je navihane po kratkem odmoru sklonil čez sod, ki mu je poslušno nastvil odprtino. Občinstvo ni nekaj časa opazilo drugega kakor premikanje njegovih ust, nato se je čulo nerazumljivo mrmranje, nakar so z naraščajočim glasom začele padati razločne besede, — sprva kratke in brezpomembne, končno pa zanimive, da jih je ljudstvo požiralo z ušesi, z ustmi ter z očmi.

«Katarina, kuharica v župnišču na Grmadi, je ženska, ki nadkriljuje v vsej okolici ves nežni spol,» se je glasilo njegovo zanimivo pripovedovanje. «Njene čudovite zmožnosti so znane daleč naokrog...»

Kuharica se je ponosno dvignila, da se tako pohvaljena pokaže občinstvu, obenem pa je poželjivo škilila na oder v zavesti, da še dolgo ne bo napolnjen sod njenega častihleplja.

«Zapisana je v vse mogoče bratovščine, obdarjena s stoletnimi odpustki, šopek si dene na prsi in venec na glavo in belo oblečena stopa v procesiji, četudi je mati nezakonskemu otroku, čigar oče je pravkar prednšal slavnostni govor.»

«Molči, pritepenec!» je župnik prihrulil izza odra ter mu je siloma hotel zamašiti usta z roko.

«Nisem še napolnil soda,» se je izgovarjal. «Dodati mi je, da je tega otroka posinovala neka vdova, čije bivališče se na-

haja daleč od tukaj ter da Katarina že dvanajst let ni videla svojega otroka...»

«Potepuh, baraba, slepar!» se je penil gospod Jakob, škripaje z zobmi.

«Kakšno pohujšanje! Krščanske matere, proč z nedolžnimi otroci! In ti, mladina, zatisni si ušesa, da ti strup ne zalije nepokvarjenega srca!»

Kaplan z drobnogledom se je vrgel na oder ter je siloma hotel odstraniti pohujšljivca.

«Zdi se mi, da še vedno nisem napolnil soda,» se je rogal mladi predrznež.

«Izgini! Sod je napolnjen,» je zarentačil gospod Jakob. «Tu imaš tistih tisoč goldinarjev.»

«Res je napolnjen — tako zvrhano je napolnjen, da nobena beseda več ne ostane v njem,» je trdila Katarina, splezavši na oder.

«Morda bi se dalo še potlačiti...»

«Izključeno! Nemogoče! Dokler se namreč ni ničesar slišalo, tako dolgo so besede padale v praznino, ko so postajale razločnejše, takrat se je vsebina že bližala odprtini; kar pa ste nazadnje povedali, to pa sploh ni našlo več prostora ter je steklo iz soda.»

Prebrisanec ji je prikimal s tako porogljivim obrazom, da ji je naenkrat vsa sramota udarila iz napetega lica, občinstvo pa se je zagnalo v bučen smeh. Nekateri so ploskali ter rjuli od veselja, drugi so ropotali s stoli, z nogami in s klopni. Tujec pa je med kričanjem in ropotom pograbil denar s soda, kamor mu ga je položil osramočeni in ponižani župnik, ter je še tisti večer izginil iz okolice.

Zapisal Gr m a d e c.

HME LJ. Svetovni pridelek hmelja se bo letos prilično kril s svetovno potrebo pivovarn. Ker so zaradi slabe lanske letine hmelja tudi vse stare zaloge izčrpane, je verjetno, da letos nikakor cene ne morejo posebno pasti, če že ne bodo zrasle. Žateški hmelj, ki je najboljši na svetu, se prodaja po okroglo 110 Din in še više za kilogram. Naš hmelj seveda v cenah vedno zaostaja za žateškim. Kakor poroča zadnja vest, so cene v Zlatcu čvrste.

— **Vrednost denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo dne 15. t. m. v devizah: 100 avstrijskih kron za okrog 10 par, 100 italijanskih lir za 310 Din 40 par do 313 Din 40 par, 1 dolar za 70 Din 30 par do 71 Din 30 par, 100 češkoslovaških kron za 210 Din 50 par do 213 Din 50 par, 100 švicarskih frankov za 1366 do 1376 Din.

— **Proizvodnja sladkorja v letošnji kampanji** bo po dosedanji cenvi znašala v naši državi okrog 11.000 vagonov. Ker se potrebuje za domače potrebe le 6000 vagonov, se bo moglo izvoziti 5000 vagonov v inozemstvo. Proizvodnja sladkorja bo letos po vsem svetu obilna, zato se tudi pričakuje znaten padec cen.

— **Sestanek za pospeševanje živinoreje.** Ministrstvo za poljedelstvo in vode je sklicalo za 1. november sestanek živinorejskih strokovnjakov, na katerem se bo razpravljalo o vseh vprašanih, ki se tičejo živinoreje in edinstvenega zakonskega načrta za pospeševanje živinoreje.

Beležke

✚ **Kako merijo sirovost.** Ako »Domovina« prime za uho »Domoljuba« ali njegove tigre, ki so sedeli v vladi in niso izpolnili danih obljub, je po »Domoljubu« to sirovost. Ni to sirovost, pač pa je »Domoljubov« očitek sirovosti tipična nesramnost klerikalcev, ki hočejo nekako odvrnati ljudi od nas s tem, da naše pisanje kar tjavendan brez dokaza imenujejo sirovo. Katoliški menda ta način politične borbe ni, pač pa je klerikalen, kar pomeni tudi zavraten. Tako sirovo kakor »Domoljub« ne znamo pisati. Ali ni to sirovost, ko psuje dr. Žerjava, ko psuje poštenjake le zato, ker niso klerikalci? Ali ni to sirovost, ko pravi, da je sokolstvo divjaško, čeprav mora dobro vedeti, kako važnega pomena za moralni prerod našega naroda je baš sokolstvo. Če bi bil »Domoljub« pošten, bi moral to priznati kljub temu, da so Sokoli njegovi nasprotniki. Zato pač moramo ponovno ugotoviti, da je pisanje lažnivega in obrekljivega »Domoljuba« zastrupljanje slovenskega ljudstva.

✚ **Ne pozabite!** Avtonomijo, s katero so klerikalni tigri pred volitvami obljubljali paradiz na zemlji, so zadnje mesece ob vladnem koritu zatajili, kakor so tudi pogoltnili obljube o znižanih davkih in o vračanju fantov iz Macedonije. Kmeta so pritisnili z zvišanimi davki, sami pa so pobirali ministrske plače. Stroški, ki so jih napravili klerikalni tigri na račun kmetov in delavskih žuljev s svojim koritarstvom in zavoženo politiko, dosegajo milijone in milijone dinarjev! Če ne prej, ob volitvah pa bomo napravili račun s klerikalnimi zapeljivci nesrečnega ljudstva!

✚ **Volk zopet v ovčji koži.** »Domoljub« je o demokratizmu slišal nekaj zvoniti in veže otrobe, da demokrati ščitijo bankirje, veleposestnike in korupcioniste. Ne bomo posebej pobijali te budalosti, ker smo ponosni na priznanja naših čitateljev, da se posebno

»Domovina« kot glasilo zatiranega, toda naprednega kmetkega in delavskega stanu bori neustrašeno za njegove pravice, ki mu gredo v demokratični državi. Pač pa vprašamo: Kako se imenuje tista stranka, ki štiti neizmerna škofovska veleposestva, tropo bankirskih verižnikov in regiment priganjačev po slovenskih farah? To je klerikalna stranka,

ki je ravno zadnje mesece na vladi pokazala, da pozna samo koristi škofov, fajmoštrov, bankirjev in še nekaterih izbranih koritarjev — kmete in delavce pa je zatajila, oškodovala in ogoljufala. Kmet in delavec, odprta oči ter pljunita na hinavščino, kadar se ti zopet pokažejo klerikalni priganjači kot »zaščitniki«! Oni so volkovi v ovčji obleki.

Tedenske novosti

* **Naročnikom - zamudnikom.** Pričeli smo listu zopet prilagati položnice. Zato naj vsak naročnik, ki najde v listu položnico, takoj ž njo vplača na bližnjem poštnem uradu naročnino, ki jo dolguje. Uprava »Domovine«.

* **Grobovi naših vojakov.** Ministrstvo za vere je zbralo potrebne podatke o grobovih naših vojakov, ki se nahajajo v inozemstvu. Teh se nahaja v Češkoslovaški 15.000, v Avstriji 7000, v Madžarski 8000, v Italiji 4000, v Franciji in na Korziki 5000, v Grčiji 15.000 in v Afriki okoli 10.000 grobov. Mnogo grobov naših vojakov se nahaja tudi v Bolgariji, Turčiji, Rumuniji, Rusiji in v francoskih kolonijah, a o številu teh še nimamo točnih podatkov.

* **Izvršilne odredbe k zakonu o zaščiti delavcev.** Minister za socialno politiko je podpisal naredbe in pravilnike za izvajanje zakona o zaščiti delavcev. K tem uredbam spada: uredba o delovnem času v trgovinskih podjetjih, uredba o delovnem času v obrtnih podjetjih, uredba o odpiranju in zapiranju obratov ter pravilnik o podaljšanju delovnega časa v industrijskih podjetjih.

* **Sedemdesetletnica goriškega nadškofa Sedeja.** V četrtek 9. t. m. je praznoval goriški knezoškof dr. Fran Sedej svojo sedemdesetletnico. Jubilanu so bile ob tej priliki izročene številne čestitke.

* **Nov škof.** Za škofa v Skoplju je imenoval papež Slovenca dr. Gnidovca iz misijonske družbe.

* **Žalni dan vojnih invalidov v Celju.** Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS, podružnica Celje, priredi v nedeljo dne 19. t. m. žalni dan za padlimi in umrlimi vojaki ter žrtvami svetovne vojne. Da se pomanjkanju za žrtvami preostalih vsaj nekoliko odpomore, priredi podružnica istega dne cvetlični dan.

* **Smrtna kosa.** V Ljubljani je umrl včeraj znani lekarnar in posestnik gosp. Ubald Trnkoczy. — Dalje je umrla v Ljubljani profesorica na ženski realni gimnaziji gđ. Milica Ilešičeva, hčerka profesorja dr. Ilešića. Blag jima spomin!

* **V Ameriki umrli rojaki.** V Clevelandu je umrl rojak Tomaž Levec, star 47 let. Bil je samec, doma od Sv. Ane pri Ložu. — V Forest City je umrla na domu svojih staršev 17letna Marija Pancar. — Dne 17. septembra je preminul v Jolietu v visoki starosti 74 let Janez Težak, doma iz Rosalnice pri Metliki. Zapušča soprogo, štiri sinove in dve hčeri. V Ameriki je bival 34 let. — V Ridgewoodu je umrl v 57. letu starosti Frank Starin, ki je tudi bival že 34 let v Ameriki. Doma je bil iz Ihana pri Domžalah. V Ameriki zapušča ženo in štiri otroke. — Smrtno se je ponesrečil z motornim kolesom v Milwaukee Alojzij Bajec iz Šmarjete na Dolenjskem. V Ameriki zapušča očeta, dve sestri in enega brata. — Pri delu se je istotam smrtno ponesrečil Joe Škof iz Krškega. — V Clevelandu je po dolgi bolezni preminul Matija Petkovšek, star 55 let, doma iz Bevk pri Vrhniki. — V Kenosha je lani povozil avtomobil rojaka Jožefa Kastelica. Od tistega časa

dalje je hiral in je meseca avgusta preminul. Doma je bil iz Ilirske Bistrice. — V Boydesville je podsula debela plast kamenja Franka Simončiča, ki je bil na mestu mrtev. Zapušča ženo in otroka. Doma je bil iz St. Jerneja na Dolenjskem. — Za rakom je umrl v Jolietu Janez Gaspič. Zapušča ženo in devet otrok. — V Cheat Havenu so črnici napadli Janeza Tekavca. Ustrelili so ga v trebuh in je v dveh urah umrl. Doma je bil iz Begunj pri Cerknici. — V Glennu je bil v rudniku ubit 55letni Frank Spohek iz Loža na Notranjskem. — V Forest City je umrl 48letni Janez Orehek iz Zeje (fara Dob pri Domžalah). — V Leadville je preminula 37letna Neža Babiž iz Rožendola pri Semiču. Zapušča moža s sedmimi otroci. — Na notranjem vnetju je umrl v Pittsburgu 40letni Janez Uršič. — V Subletu je pri eksploziji v premogovnem rovu našlo smrt 12 slovenskih rudarjev, in sicer so bili to: Janez Pagon, njegov sin Ladislav Pagon, potem Jožef Rakun, Jožef Felicijan, Frank Visočnik, Anton Turk, Jožef Borštinar, Anton Rosec, Anton Kralj, Frank Jenko, Jožef Boštjančič, Janez Moškun in Janez Slavernik. Med številnimi žrtvami sta bila tudi dva Slovaka. Rešilo se je v vsem samo 12 rudarjev, med temi Slovenec Alojzij Maček. — V Sheboyganu je umrl slovenski gostilničar Andrej Florian. Istotam je preminula najstarejša slovenska naseljenka v tamošnjem kraju Neža Suša, stara 70 let, doma iz Cerovca pri Trebelnem. — Nadalje so umrli v Ameriki nastopni rojaki: v Clevelandu 20letni Rudolf Perušek, v Gormanian Anton Korečan, v Paw-Paw 47letni Matija Sitar, v Fair Oaks 40letni Marko Švegel, v Pueblo Frančiška Hribar, v Library 34letni Albin Kovič (iz Kresniških poljan na Dolenjskem), v Chisholmu 68letna Uršula Osbalt, v Chicago Jožef Zajc. Bodi jim lahka tuja zemlja!

* **Razne ameriške novice.** Roparski napad na rojaka. V Clevelandu so napadli rojaka Petra Štefina Slovenci, ki jih je poznal samo na videz. Vzeli so mu denar in nekatere druge stvari. Žalostno je, da se v Ameriki tudi naši rojaki tako daleč izpozabljajo nad rojakom. — Poročila sta se v Steeltonu Ana Bratina in Geršič, v Chisholmu pa Frank Stergar in Jennie Lipovec. — U m o r. V Mintonu je Peter Vergolini odpeljal na samotni kraj devetletno Ano Tomažič, jo posilil in zadavil. Porota je zverinskega morilca spoznala krivega umora.

* **Težka avtomobilska nesreča.** V nedeljo popoldne se je na avtomobilski vožnji smrtno ponesrečil znani ugledni posestnik g. Joško Rajh iz Mote pri Ljutomeru. G. Rajh se je peljal s tovarnarjem g. Martinušičem iz Murske Sobote v avtomobilu čez Apaško kotlino proti Ljutomeru. Med potjo se je avto zaradi hitre vožnje ob enajstih ponoči prevrnil, tako da sta Rajh in Martinušič, ki je sam šofiral, padla na polje. Avto se je prevrnil na Rajha in mu razbil glavo, da je obležal na mestu mrtev. Martinušič pa je dobil le lahke poškodbe. Pokojni Rajh je užival po vsej Stajerski velik ugled in je bil znan kot vesten in

neumoren gospodarski delavec. Bil je navdušen naprednjak in narodnjak in dolga leta starosta ljutomerskega Sokola. Njegov pogreb se je vršil v tork ob ogromni udeležbi občinstva. Slava njegovemu spominu!

* **Prisrčne pozdrave** vsem znancem in prijateljem pošiljamo ob priliki odhoda iz Slovenije v Srbijo slovenski vojaki iz Maribora: Maks Draksler (Zidani most), Mihael Cverle (Sv. Rupert nad Laškim), Anton Mlačnik (Luče pri Ljubnem) in Janez Zumer (Ljubljana).

* **Celjski dr. Ogrizek in tarok.** Pišejo nam: Začudenoste pogledali, kaj pomeni ta naslov in kakšno zvezo ima. Čitajte torej: Nedavno sem imel opravke v nekem trgu Savinjske doline in sem potem zvečer sedel v neki gostilni, kjer je pri sosednji mizi baš neka vesela četvorica tolkla »devetnajščka«. Po vsaki končani igri so se žule opazke na Ogrizka. Kaj je to? Prislunil sem in ugotovil, da vsakogar, ki izgubi, titulirajo z Ogrizkom. Tudi dr. Ogrizek je izgubil v Celju igro, ko je propadel pri občinskih volitvah kot Slovenec-nosilec liste, ki je bila po večini nemškutar-ska. No, res popularen je postal dr. Ogrizek in žalostno slavo si je nakopal.

* **Avtomobil je do smrti povozil v vasi** Radno pri Sevnici 15letnega dečka Kozinca. Nesrečnik je bil edini sin v vojni padlega posestnika Kozinca iz Orli.

* **Samomor dijaka.** V nedeljo se je ustrčil v Ljubljani dijak 6. razreda realne gimnazije Stanko Štar, rodom iz Mojstrane. Kaj je mladega dijaka gnalo v smrt, ni znano. Samomori se v Ljubljani v zadnjem času hudo množe.

* **Načeno truplo otroka.** Na desnem bregu Save v bližini Kresnic so našli v vodi golo truplo deteta moškega spola. Dete je bilo le malo razvito, zaradi česar je domnevati, da je bilo rojeno prezgodaj. Uvedena je preiskava.

* **Krvav zločin podivjanih radičevcev.** V nedeljo se je vršil v Stari Pazovi v Slavoniji shod Radičeve stranke, na katerem je prišlo do spopada z nacionalisti. V prepiru so Radičevci ubili kmeta Kočijaševića, ki je bil pristaš radikalne stranke. Pod sedanjo vladno so Radičevi pretepači vedno predrznejši.

* **Račkrinkana družba železniških tatov.** Novosadska železniška policija je aretirala nekoga Ivana Biliča, ki je po vojvodinskih železnicah kradel potnikom denar in blago. Pri zaslišanju je izjavil, da je član organizirane družbe, ki deluje po vsej državi in ima svoj sedež v Zemunu. Na podlagi Biličevih izpovedi je policija aretirala osem članov te družbe. V njih stanovanjih so našli ogromne vsote denarja in drugih ukradenih predmetov.

* **Zverinska mačeha.** V Krčevini pri Mariboru so orožniki odkrili strašno zločinsko početje. V hiši g. Kamenška v Tomšičevem drevoredu je nečloveška mačeha že dolgo časa mučila šestletnega dečka, sina poštnega urluž-benca Klejnika. Orožnik sam je bil priča strašnega mučenja, kateremu je bil izpostavljen mladi in nedolžni deček. Mačeha je otroka zapirala v temno luknjo brez okna med premog, kjer je moral otrok tudi ponoči spati. V tej luknji je moral otrok preučevati na mokrih gluhosloveskih že od aprila naprej. Topen je bil skoraj vsak dan in tudi hrana, ki jo je dobival, je bila vezadastna. Orožnik je podal ovadbo na pristojno mesto in naloga sodišča je, da podivjano žensko pusteno zasije.

* **Neprevidno ravnanje s puško.** Preteklo nedeljo se je igral v Gaberju pri Dobravi dvajsetletni France Zorc z očetovo puško. Deček ni vedel, da je puška nabasana. Zaradi neprevidnega ravnanja se je puška sprožila in krogla je zadela njegovo 17letno sestro v tre-

buh, sosedo Marijo Japeljevo, ki je stala v bližini, pa v levo ramo. Težko ranjeno Marijo Zorc so prepeljali v ljubljansko bolnico, kjer je podlegla poškodb. Pazite na otroke, da ne dobe orožja v roke!

* **Fantovska bitka pri Pragerskem.** Kako napreduje med našim ljudstvom posirovljenje, nam daje žalosten primer poboja, ki se je vršil prošlo nedeljo v Šikolah pri Pragerskem. Stepli so se v gostilni Draškovič med sabo fantje iz Šikol in Stražgonje. Pretepu prvi povod je bilo neko dekle, za katere ljubezen sta se pogajala dva izmed fantov. Pretep se je začel v gostilni in se nadaljeval zunaj s koli, plankami, noži in puškami. Streljalo se je kakor na fronti. Ranjenih je bila cela vrsta fantov. Najteže sta bila prizadeta posestnikova sinova Anton Pepeljak in Franc Lenart iz Šikol, ki sta bila drugo jutro prepeljana v mariborsko bolnico. V celem je moralo šest ranjencev iskati pomoči v bolnicah. Mrtev ni bil nihče, vendar je ta pobjo posredno zahteval smrtno žrtve. 55letna kmetica Katarina Peršuh je po pretepu spraševala za sinom. Ko so ji napačno povedali, da je ubit, jo je zadela kap in se je mrtva zgrudila. Njen sin je bil pri pretepu le lahko ranjen. Orožništvo vodi preiskavo in je že več pretepačev aretiralo.

* **Zverinstvo nezakonske matere.** Te dni so orožniki iz Šabca izročili beograjskemu sodišču delavko Gino Matič, ki je izvršila pred nekaj dnevi strašno dejanje. Kot izvoljenka Milana Velisavljevića je rodila nezakonsko dete moškega spola. Dete ji seveda ni bilo po volji in zato se je brezsrčna mati trudila, da ga čimprej spravi s sveta. Otroka je najprej zadavila in ga nato vrgla v strugo Donave. Voda pa je otroka kmalu vrgla zopet na kopno in ljubimec nezakonske matere je vrgel nato otroka v neki jarek, kamor so običajno odlagali kosti za pse. Otroka so psi resnično zavohali in ga popolnoma ogledali. Drugi dan so ljudje našli raztresene kosti in dele telesa na dvorišču. Uvedena je bila takoj preiskava in brezsrčna roditelja sta bila aretirana.

* **Opasna ptiča pod ključem.** V Trebnjem je orožništvo prijelo zloglasna tatova, brata Franca in Rudolfa Kržolja. Ukradla sta v Litiji dve kolesi in odvedla brejo kravo, ki sta jo pa med potjo blizu Sv. Križa privezala k drevesu in pustila. Tudi eno kolo je dobil oškodovalec nazaj. Sumi se, da sta lopova sodelovala tudi pri vlovu v Lajovčevo trgovino v Litiji, kjer je bilo ukradenega za 50.000 Din blaga.

Iz raznih krajev

* **V Kočičah so imeli v hribih za Donačko goro pri kmetu Rampretu vinsko trgatev.** Zvečer potem se je rodbina mirno razgovarjala v hiši, ko je nastal pred hišo neankrat velik hrup. Rampretov zet Josip Fideršek je šel pogledat, kaj to pomeni, toda v temi so se ga lotile tri postavbe z noži in ga težko ranile. Fideršek je lopove spoznal. Bili so celo njegovi sorodniki. Orožništvo jih je aretiralo.

* **Na Spodnjem Berniku pri Cerkljah se je pretekli petek zgodila krvava rodbinska drama.** Simon Naglič, ki se je pred par leti vrnil iz Amerike in prinesel s seboj precej denarja, se je kmalu po povratku oženil k precej premožni hiši. S svojo ženo pa ni živel v dobrih odnosih ter jej je čisto grozil, da jo bo ustrelil. Ustnoga dne je žena delala na polju, a mož je mirno pristopil k njej in petkrat ustrelil njo iz samopala. Žena je bila takoj mrtva. Morilca so aretirali.

* **V Stari Oslici nad Škofjo Loko je umrl** tamošnji župnik g. Ivan Soukup. Pokojnik je bil rodom Čeh. N. v m. p.!

* **V Šmartnem pod Šmarne goro se je v** nedeljo zgodila težka nesreča. Neki domačin je padel z jablane in obležal na mestu mrtev. Zlomil si je tilnik.

* **V Zapužah pri Dravljah je delavec Alojz** Bečan podiral hraste. Po nesreči je zašel pod deblo, ki ga je pritisnilo čez spodnji del telesa. Prepeljali so ga v bolnico.

* **V Mavčicah je umrla cerkvenikova žena** g. Marija Vrhovnik v 68. letu starosti. N. v m. p.!

* **V Novem mestu je imenovan za dekana** g. Karel Čerin, tamošnji župnik.

* **Pri Sv. Roku pri Sevnici so se fantje** stepli ter je bil neki Medvedšek tako močno ranjen, da je nekaj dni nato umrl.

* **V Gornji Kungoti je prošlo nedeljo zju-**traj izbruhnil požar pri Francu Lebariču, posestniku mline in žage. Požar se je širil s tako hitrostjo, da je kmalu upepelil ves mlin. Škoda je ogromna, a posestnik je bil zavarovan le za malenkostno vsoto denarja. Kako je požar nastal, ni znano. Reševalna dela je opravljalo mariborsko gasilno društvo, ki je preprečilo, da požar ni napravil še več materialne škode. Pri gašenju je vodja mariborskih gasilcev g. Foller padel v vodo in se pri tem lahko poškodoval.

Iz demokratske stranke

V soboto 18. t. m. se vrši plenarna seja k. o. JDS. ob 8. uri zvečer v Šmarci pri Kamniku. Udeleži se je gošpod dr. Rape. Istega dne se vrši tudi seja k. o. JDS. v Krmelju pri Sent Janžu ob pol 8. uri zvečer v gostilni Nišanc. Udeleži se je delegat iz centrale. V Novem mestu se vrši seja k. o. ob 8. uri zvečer. Udeleži se je g. Fran Majcen.

V nedeljo 19. t. m. se vrši plenarna seja k. o. JDS. ob pol 8. uri zjutraj v Vrhpolju pri Moravčah. Udeleži se je g. dr. Rape. Ob 11. uri istega dne se vrši plenarna seja k. o. JDS. v Dobu pri Domžalah, ob 3. uri popoldne pa v Mengšu. Obeh sej se udeleži g. dr. Rape iz Ljubljane. Istega dne se vrši plenarna seja k. o. JDS. ob pol 10. uri zjutraj v restavraciji ge. Forte v Trbovljah. Udeleži se je g. Jug. V Bohinjski Srednji vasi se vrši plenarna seja k. o. JDS. ob 1. uri popoldne. Udeleži se je okrožni tajnik za radovljiški okraj. V Črnomlju se vrši plenarna seja k. o. JDS. ob pol 14. uri v gostilni g. Špreicerja. Udeleži se je gošpod Fran Majcen. V Borovnici se vrši plenarna seja k. o. JDS. ob pol 8. uri zjutraj. Udeleži se je delegat iz centrale.

Iz Zveze kulturnih društev

V soboto 18. t. m. se vrši predavanje ZKD. pri Sokolu I. v Ljubljani ob 8. uri zvečer na Taboru. Predava g. Zupančič Josip o španski inkviziciji.

V nedeljo 19. t. m. se vršijo nastopna predavanja: V Št. Vidu nad Ljubljano predava ob 3. uri popoldne gošpod Anton Likozar o splošnih gospodarskih vprašanjih našega kmetovalca. V Radomlju predava ob 10. uri popoldne v sokoški dvorani hr. Jermana g. prof. Breznik iz zemljepisja in zgodovine.

vine Jugoslavije. V Št. Petru pri Novem mestu predava ob 7. uri zjutraj v gostilni Ivane Šegule g. dr. Josip Kunc o reji domače živine. V Beli cerkvi predava ob 3. uri popoldne v gostilni Josipa Zorka g. dr. Josip Kunc o prvi pomoči živini v sili. V Draga tušu predava ob 11. uri dopoldne v šoli g. Fran Črnagoj, nadzornik, o sadjarstvu. V Aržišah-Kolovratu predava ob 3. uri popoldne v gostilni g. Bregarja g. Josip Zupančič o inkviziciji in njenih ustanoviteljih. Na Bledu predava ob 3. uri popoldne v sokolski dvorani g. profesor dr. Ivan Čadež o našem veselstvu. Na Koroški Beli predava ob 9. uri zjutraj g. prof. Fran Jeras: Slike iz nacionalne zgodovine in svetovne vojne. V Borovnici predava ob pol 4. popoldne ga. Jerica Zemljanova o gospodinj-skih vprašanjih. V Preserju pri Borovnici predava ob 7. uri zjutraj v gostilni pri Andreju Petelinu g. ravnatelj Lovro Tepina o prvi pomoči živini v sili. Na Vrhniki predava ob 3. uri popoldne v sokolski dvorani g. profesor Fran Dolžan o veseljem potopu.

Bolezen in konec gospe Vlade

V Beogradu je gospa Vlada začela hirati. Slaba prebava radičevskih ogrizkov, klerikalni revmatizem in turška kurja očesa so ji začeli postajati v nesrečo. Včasih se zboljša stanje, pa zopet se huje poslabša, da gospa Vlada trepeče in lahko vsak hip zdrkne na tla kakor lesena svetnica. Toda čudno: če njene padarje povprašate, kako je z zdravjem, se vedno pohvalijo: «O, hvala Bogu, vrlo dobro!» Kadar so skupaj na seji, pa berejo recepte, ki se glasijo zelo nepovoljno:

Vročina... 39 stopinj,
pulz krvi... kakor pri golobu,
dihanje... naglo.

To pa pomeni, da je gospa Vlada že zelo, zelo pri kraju in da vsak hip lahko nastopi katastrofa! Tako pravijo novinarji in štejejo gumb, koliko dni še ostane pri življenju. Tudi poedini poslanci majejo z glavami. Ampak dr. Korošec se še ni odpovedal in zato se še drži; ko se to zgodi, pa pojde Vlada topla v nebеса.

Pravega obvestila o zdravstvenem, oziroma o bolniškem stanju gospe Vlade ni dobiti. Saj je zmeraj tako, zato ni čudno, da včasih kaka Vlada kar na lepem zmrzne in se objavi samo posmrtni plakat s priporočilom: «Naj počiva v miru!»

In če bo tudi sedanja Vlada lepega dne zatisnila kurje oči, nam ne bo preostajalo drugo, kakor da ji samo zaželimo, naj ji bo ljubi Bog pravičen sodnik. Njena smrt se bo pa objavila, kakor je to že navada:

«Tužnim srcem naznanjamo žalujoči ostali, ki so ostali brez korita in državne dote, vsem svojim sorodnikom, znancem, znankam in preljubim volilcem, da je naša plemenita in radodarna damica Vlada izpustila svojo dušo v najlepši starosti svojega razkošnega življenja. Žal, nič ni pomagalo, da smo ji zadnje čase umetno vzdrževali dihanje in prebavo, podlegla je sirota udarcem hudobne Opozicije. — Žalujoči ostali: Poslanski klubi vladne večine, liferanti, magnati, direktorji, škofi, veleposestniki, turški begi, židje, kranjski kulukarji in pa odgovorno uredništvo «Domoljuba».

Zanimivosti

Zivali kot pomočniki zločincev

Dogodi se često, da se zločinci poslužujejo pri svojem nečednem poslu živali. V prvi vrsti je omeniti tukaj zvestega prijatelja in družabnika človeka, psa. Kot čuvar in branilec domačega ognjišča in svojega gospodarja v boju z zločinstvom izvršuje svojemu gospodarju usluge tudi kot zločinec. Najenostavnejše je, naučiti psa, da krade meso v mesnicah in trgovinah z živili. Znan je primer, da se je psa posluževal žepar. Kadar si je ta žepar izbral svojo žrtev, je priletel njegov pes kakor slučajno, skočil na žrtev, ki na ta napad ni bila pripravljena, ter jo podrl na tla. Medtem ko je pes zopet hitro zbežal, je prihitel njegov gospodar ter hotel pomagati napadencu, mu strkal prah z njegove obleke, ga uslužno pretipal in vprašal, ali ni mogoče ranjen, pri čemer je žrtvi ukradel denarnico, uro ali kaj podobnega. Nato pa se je vljudno in hitro poslovil, preden je okradeni opazil tatvino.

Še iznajdljivejši kakor ta žepar je bil neki tihotapec. Ta je imel krasnega črnega kodra, ki ga je dal gladko ostriči. Tako golo žival je ovil z dragocenimi čipkami ter jo oblekel v nekaj suknjič, ki je bil narejen iz kože nekega ravno tako črnega kodra. Skrbno je sešil vse skupaj, tako da je oblečeni koder napravljaj popolnoma naravni vtis. Preoblečenega psa, ki je bil v to svrhu dobro izučen, je potem pognal preko carinske meje. Četverokraki tihotapec seveda ni vzbudil nikakega suma. Tako je vršil tihotapec svoje posle leta in leta, dokler ni nekdo ovadil tihotapca carinskim uradnikom, ki so dali kodra pri prekoračenju meje ustreliti.

Redkeje kot psi se uporabljajo mačke za pomočnike zločincev. Pred nekaj leti je v New Yorku prevrnila neka mačka petrolejko in povzročila požar. Neki iznajdljivi zločinec je takoj prišel na misel, da to stvar lahko izkoristi za svoj namene. Izučeval je mačke v prevračanju petrolejk ter jih prodajal ljudem, ki so si želeli požarov, ne da bi pri tem prišli v spor s kazenskim zakonom in z zavarovalnimi družbami. Ker tak «pouk» živali ni bil baš lahek, je bila tudi cena teh mačk precej visoka: 800 do 1000 dinarjev. Ta kupčija je cvetela tako dolgo, dokler niso zavarovalne družbe zaradi mnogih od mačk prevrnenih petrolejk začele sumiti ter so najele spretnega detektiva, ki naj bi proučil zadevo. Detektivu je uspelo najti iznajdljivega zločinca, ki so ga seveda takoj zaprli.

V nekem drugem primeru se je pojavila pri neki obmjni carinarnici stara ženica z velikim jerbasom, v katerem je imela, kakor se izjavila, mačko z mladiči. In res, ko so jerbas odprli, je bila v njem mačka in njeni mladiči. Ko pa je hotel carinski carinski uradnik eno živalic prijeti, je starica uradnika divje nahrulila. Mož pa se ni dal oplašiti in je ugotovil, da so mačice mrtve in — napolnjene z opijem, katerega je ženica hotela iztihotapiti.

Tudi opice izučijo sem in tja za zločinske pomočnike. V veliki londonski trgovini se je pojavil često gospod, ki je le malo nakupoval, toda zato tem več po trgovini

postajal in pregledoval. Vsakokrat po njegovem odhodu so prodajalke ugotovile, da je tega ali onega dragocenega predmeta zmanjkalo. Pričeli so mu gledati na prste, ga dali opazovati, a brez uspeha, dokler ni nekega dne neki spretni detektiv prišel na misel, da lopov gotovo ne dela z rokami. Nekega dne, ko se je možak zopet nahajal tesno ob pultu z blagom, je videl detektiv, da se je v žepu njegove suknje nekaj premaknilo. Kmalu sta se pokazala glava in roka male opice, ki je z bliskovito naglico zgrabila neki predmet ter ga skrila v žep. Detektiv je takoj skočil k možaku in ga dal aretirati.

Na podoben način je bila odkrita tudi neka druga tatvina. Iz neke v pritličju ležeče sobe je izginil zavoj bankovcev z mize, ki je stala v sredi prostora, in to tekom dveh minut, ko se je lastnik denarja podal v predsobo. Okna so bila sicer radi vročine odprta, toda opremljena z železnimi mrežami; skozi luknjo teh bi mogel vtakniti roko komaj otrok. In ker so bila tudi vrata zaprta, je bila tatvina v resnici velika uganka. A ugotovili so, da je neki mornar imel zelo majhno opico, ki je bila izučena za tatvine in ki se je mogla z lahkoto pririti skozi mrežo.

Na posebno zviti način je ropala v Parizu neka krotilka kač svoje častilce. Ako je komu dovolila kako urico ljubavnega sestanka, se je znala v zaupljivem in prijaznem razgovoru kakor za šalo polastiti njegove denarnice; potem je odprla svojo skrinjico s kačami ter položila denarnico med kače, pozivajoč zasmehljivo svojega častilca, naj vzame denar proč. Ti njeni vitezi pa navadno niso imeli viteškega poguma, temveč so rajši pustili svoje denarnice. Eden teh častilcev, ki je prišel ob precejšnjo vsoto, je žensko ovadil, nakar je policija napravila početju zapeljive kače konec.

Kaj pravi moški klobuk

«Kdor ima klobuk po strani na glavi, ima nekaj v glavi.» Ta stara prislovica se potrjuje po najnovejših dušeslovnih preiskavah, ki jih je objavil londonski zdravnik dr. Kimmins. On misli, da je odkril resnico, da se značaj moškega nikjer jasnejše ne izraža kakor v načinu, kako posadi na glavo klobuk.

«Ako nosim svoj klobuk ravno in skrbno nad čelom, izgledam svečano in zamišljeno,» je izjavil dr. Kimmins. «Ako ga pritisknem nekoliko s čela nazaj, ve ves svet, da sem dobre volje in da sem razpoložen za vsakovrstne šaljivosti. Ako pomaknem klobuk na desno stran na uho, nisem nič drugega, kakor brezskrben postopah. Če pa pomaknem klobuk tudi malo na levo stran, mora vsakdo misliti, da pri meni ni vse v redu.»

Te posebnosti, ki jih je omenjeni dušeslovec opazal pri sebi, prenaša ta na splošnost in trdi, da skrbni ali zanikrni elegantni ali malenkostnoskrbni način nošenja klobuka odkriva mnoge strani in značaja nosilca.

«Za nas to odkritje dr. Kimminsa ne pomeni nič novega,» izjavljajo londonski

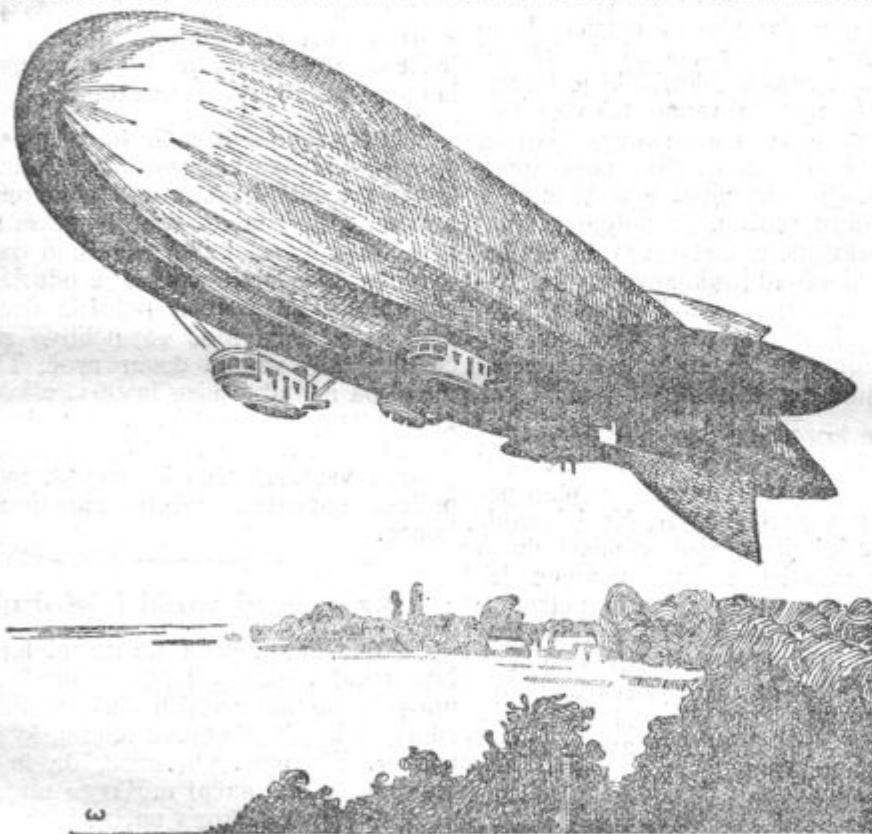
klobučarji, ki trde, da so to opažali že davno pred dr. Kimminsom. «Ako pride stranka v mojo trgovino,» pravi eden klobučarjev, «najprej pogledam, kakšen klobuk ima in kako ga nosi, nakar takoj vem, kakšnega človeka imam pred seboj. Gospod, ki nosi fin mehki klobuk, nagnjen naprej, želi imeti elegantno pokrivalo in

ne sprašuje mnogo po ceni. Gospod pa, ki ima na glavi trd klobuk, skrbno in ravno postavljen, bo zelo natančno povpraševal po ceni in bo predvsem hotel imeti praktično pokrivalo. Možj, ki nosijo klobuke, pomaknjene na levo stran, so najredkejši; to so večinoma čudaki, ki hočejo imeti nekaj posebnega in katerim se prav težko ustreže.»

Prva zračna plovba preko Atlantskega oceana

V malem nemškem mestu Friedrichshafnu ob Badenskem jezeru se nahaja svetovno znano gradilišče Zeppelinovih zrakoplovov. Pred vojno je Nemčija izdelovanju teh posvečala veliko važnost, toda med vojno se veliki zrakoplovi niso obnesli. Dve leti pa je tega, kar so začeli nemški listi širiti vest, da Zeppelinovo gradilišče sestavlja ogromen zrakoplov, ki ga Nemčija mora izdelati za Ameriko na račun vojne odškodnine in ki bo prvič preplul Atlantski ocean. Vesti so se obistinile. Novi zračni orjak je bil sredi septembra dovršen in se je za poskusno vožnjo trikrat dvignil v zrak. V nedeljo pa je končno nastopil svojo dolgo pot iz Friedrichshafna preko oceana in v sredo opoldne srečno došel v Ameriko.

V celoti je torej novi zrakoplov, ki ga predstavlja naša slika, resnično veliko delo moderne tehnike in ne vzbuja zastoj nemškega ponosa. Ko se je v nedeljo zrakoplov odpravil na odločilno pot, se je zbrala ogromna množica, ki mu je v blaznem navdušenju klicala in mahala za slovo, dokler ji ni izginil v daljavi. Pot je imel srečno. Brezžični brzojavi, ki jih je zrakoplov oddajal vsak hip na vse strani sveta, so se pričakovali z nervoznostjo. V Ameriki se je v mestu Lakehurstu, kamor je zrakoplov moral dospeti, zbrala stotisočglava množica občudovalcev iz vseh krajev. Proti koncu poti so motorji že precej pešali, moštvo je zmanjkalo vode. Vendar pa je posadka vzdržala do zadnjega in v

Zrakoplov, ki bo odslej v Ameriki nosil znak «Z. R. III», je ogromna zračna ladja. Dolg je 200 metrov, visok pa 31 metrov in lahko v gondolah nosi seboj 46.000 kilogramov prtljage. Prostora pa ima za 30 potnikov, ne včevši zaposlene osobe. Gondola ima krasno urejene kabine z električno razsvetljavo, tudi kuhinja ima električno ognjišče. Na hodnikih gondole se nahajajo velika okna z najčistejšim debelim steklom in nudijo potnikom za časa vožnje ob lepem vremenu krasne razglede. Motorji na bencin lahko razvijajo energijo 2000 konjskih sil, tako da povprečna brzina plovbe iznaša 110 kilometrov na uro.

O ženski lepoti

Lepota ni le minljiva, temveč tudi zelo različne cene. Kaka evropska dama, pa najsi tudi pri nas velja za lepoticco, ne more prav ugajati Kitajcu ali zamorcu, kakor

tudi evropskim možem ne priraste prav k srcu kitajska «Oejša» ali zamorska krasotica z debelimi ustnicami.

V Anamu velja za lepoticco čim manjša ženica z žolto poltjo, prekimi očmi, črno

poliranimi zobmi in polizanimi lasmi. Kitajci in Japonci najbolj cenijo male nožice. Zato si tamošnje gospodične že od mladih let vtikajo noge v ozke čevlje, ki jim sčasoma stopala povsem polabijo.

Božanski Manu, ki je Indijcem dal človeške in verske postave, pa takole opisuje okus svojih sodobnikov glede ženske lepote: «Devojka mora hoditi počasi in dostojno kakor slon. To je najdragocenejši in najmikavnejši čar, ki ga ženin mora iskati pri izbiranju neveste!» Takšno načelo ženske mikavnosti v Indiji velja še danes. Tamošnja narodna pesem celo slavi slona kot vzornika za ves nežni spol.

Med mohamedanci v vzhodnih deželah ne najde dopadajenja nobena ženska, ki ni lepo zaokrožena in v vsem počasna. Nekatera zamorska plemena v Afriki pa sploh cenijo debelost in zato se tam ženske rešijo, da je strašno. Neki angleški raziskovalec je v Karaguiji imel priliko videti tamošnje zamorske princeze, ki so g. zaradi svoje debelosti presenetile. Niso že mogle stati pokonci, njune roke in noge pa so predstavljale prave hlode. Zamorci smatrajo te debelušaste princeze za izredno lepoto in jih predstavljajo kot glavni zaklad svojega vladarja. Raziskovalec je izmeril eno izmed teh lepotic: imela je okrog bokov 1 meter in 66 centimetrov, visoka pa je bila samo 1 m 64 cm.

Lepota je, kakor se vidi, čudno samoglav pojem.

× **Debele ženske.** V splošnem se čuti vsaka ženska razžaljeno, če ji porečeš, da je debela. Debelost je breme, ki ga nihče rad ne nosi, pa še manj prizna. Znana je stvar, da debele ženske mnogo obetajo, a malo dajo — v ljubezni namreč. Vendar se ženska debelost sem in tja tudi — izplača. Nedavno so ameriški listi pisali o debeli Američanki, ki je prekosila vse rekorde debelosti. Toda Francozom ta ameriški debeli rekord ni dal miru. Iskali so in iskali ter ugotovili, da je neka Francozinja še debelejša. Staro je dotično srečno žensko bitje 41 let in tehta samo 185 kilogramov. Debeluhinja je mati desetero zdravih otrok. Svojo debelost izkorišča tako, da po tuje po svetu, se kaže v cirkusih in na sejmihi ter pobira denar. Nedavno je sklenila za stalno stopiti v neki cirkus in je že podpisala pogodbo, katere pa na žalost ni mogla izpolniti, ker se ni mogla peljati z vlakom; vsaka vrata v kupejih so ji bila premajhna. Ni ji kazalo končno nič drugega, kakor da si je kupila ogromen voz in se z njim srečno pripeljala na svoje mesto.

× **Indijanski rokopis.** Nedavno je neki misijonar pri indijanskem plemenu Guerrero ob obali Tihega oceana izsledil star indijski rokopis, ki opisuje prihod Špancev v Mehiko. Misijonar, ki popolnoma obvlada indijanski jezik, je izprosil, da so mu v spremstvu dveh Indijancev dovolili rokopis odnesti v New York, kjer so ga učenjaki proučili in nato zopet vrnil Indijancem. Rokopis je pisan na živalski koži in je star nad 400 let. Med mnogimi drobnimi slikami predstavlja ena Indijanca, ki ga trgajo psi. To je potrdilo zgodovinskega dejstva, da je španski osvovalec Pedro de Albadore v svoji krvoločnosti dal Indijance v Mehiko preganjati z razbesnelimi psi. Najdeni indijanski rokopis bo o odkritju Mehike pojasnil še mnoge stvari, ki jih doslej vemo samo iz potvorjenih španskih virov.

Vre in poka

(Dopis z dežele.)

Službena pot me je vodila proti Radohovi vasi. Na postaji so kmetje oddajali krompir v tovarne vagone ter se po končanem delu podali v bližnje gostilne. Tudi jaz sem šel za njimi ter poslušal razgovore, ki so med drugim zelo živahno obravnavali poslanca Kremžarja in kleromuslimansko vlado, kateri so moške brali prav čedne levite.

Med drugim je pravil neki mož, da je poslanec Kremžar še kot kandidat pred zadnjimi skupščinskimi volitvami na svojem volilnem shodu v Sobračah primerjal našo državo kravi, ki ima gobec v Sloveniji in vime v Beogradu, katero molzejo srbski vladodržci, ki nas v zahvalo s svojimi rogovi večkrat pobuhajo. Pri teh besedah ga hitro prekine drugi kmet z umestnim medklicem: kakor nas sedaj naši klerikalci z davki, o katerih so trdili, da jih bodo znižali. Ta medklic je napravil med navzočimi dobro razpoloženje za nadaljnjo debato. Vsi so v pogovorih ostro obsojali današnji režim ter zatrjevali, da klerikalnih poslancev in agitatorjev ne bodo več poslušali,

ampak se jih otrsli ob prvi jim dani priliki... Naših fantov še ni iz Macedonije, avtonomijo so prodali in navili davke, sedli so na ministrske stolčke, o agrarni reformi ni ne duha ne sluha, »Domoljub« le slepari itd., sem slišal od navzočih v gostilni.

Od nove vlade imajo dobiček le klerikalni ministri, poslanci in agitatorji, ki vlečejo mastne dijete za brezdelje. Naš župnik v S. ima še vedno najlepše in največje posestvo v fari, vrhu tega pobira še visoko bero, a ga ni Kremžarja, da bi dvignil glas za ubogo delovno ljudstvo. Povsod, skozi vso pot od Temnice do Št. Vida sem slišal enake pritožbe. Povsod najostreje obsodjajo današnji režim. Klerikalna gospoda izgublja tla med kmečkim ljudstvom.

Ravno isto so govorili delavci, ki so zaposleni na žagi klerikalnega oprode P., ki izplačuje še danes nekaterim delavcem le po 30 Din plače za enajsturno delo v tovarni.

Iz vsega tega sem se prepričal, da je klerikalna ljubezen do bližnjega povsod enaka in da v klerikalnih vrstah hudo vre in poka. Naš kmet in delavec odpirata oči in spoznavata hinavščino in lopovščino klerikalnih obljubkarjev.

često kakšen posebno težavni recept preizkuševali mesece in mesece, toda zato je potem iznajdba nesla lepe denarje, posebno ker je tudi v Grčiji in v Rimu veljalo za imenito, da so dobavljali svoje parfeme iz Egipta. Potreba po lepotilnih sredstvih je bila takrat prav za prav že precej velika; posebno čudno se glasi, da so mrtvi potrebovali teh sredstev skoro več nego živi; kajti balzamiranje je zahtevalo ogromne količine najdražjih esenc. Neštevilno parfimiranih olj so upotrebovali za masažo telesa; prijetno dišeče lasne vode, s katerimi so si po kopanju polivali glave, dehteče pomade za nego rok, a imeli so tudi dišeče kroglice za usta. Kot sobna dišava so služila raznovrstna kadila.

Ali pa so bile te dišave tudi po našem okusu? Kemične analize so nas poučile o njihovi sestavi. Kakor je podoba, so najpriljubljenejšie dišave starih Egipčanov bile mešanice, katerih vonj je močno spominjal na kadilo. Obstojale so v glavnem iz zemeljske smole, storaksa (dehteče gumijeve smole), neke še sedaj v parfimerijski fabrikaciji zelo rabljene fine smole, dalje iz mire, terpentina, asfalta, palmovega soka, mozga tamarinde (vzhodno-indijskih dateljev) ter končno iz sestavin močno dehtečih cvetlic. Lahko si torej predstavljamo, da so bile močne in aromatične vse dišave, s katerimi so se stari Egipčani tako radi obdajali.

Za naše žene in dekleta

ZENSTVO DALJNEGA VZHODA.

«Vsakdanja dolžnost omožene žene je, sprejeti svojega soproga s prijaznimi pogledi in ljubeznivimi besedami, kadar se vrne domov. Zena mora možu vedno pripravljati veselje. Kadar mu pomaga pri njegovem delu, ga mora točno ubogati ter se mora izogibati vsakemu prepiru in pričkanju. Ako mu ugovarja, sme to storiti samo na miren in ponižen način. Nesporazum med soprogovo materjo in njeno snaho ima v večini primerov svoj izvor v neubogljivosti in v zanemarjenju dolžnosti snaha.» Ti stavki, ki zelo čudno zvenijo moderni Evropejki, se nahajajo v šolski knjigi, ki je v rabi v japonskih dekliških šolah. Ti nazorji se jako malo strinjajo s tem, kar želi današnja žena na daljnem vzhodu doseči zase in za svoje tovarišice, pokazujejo pa, kako težko je v Orientu priboriti zmago idejam za samostojnost in svobodo žene. Zaradi tega je žensko gibanje na daljnem vzhodu šele v prvih povojih, čeprav se o njem že mnogo piše in govori.

Neka Angležinja, ki je živela dolgo časa na Kitajskem in na Japonskem, piše o tem: «V zadnjih letih kaže žensko daljnega vzhoda v splošnem in posebno na Japonskem naraščajočo odločnost, da se reši sedanjega stanja neprostosti, v katerem živi že izza davnih časov.

Pri tem pa se nikakor ne sme misliti, da je kitajsko in japonsko ženstvo brez vsake moči. Starodaven običaj, ki se spoštuje od vseh, podvrgava otroke volji matere, ki zavzema s tem v družini vplivno mesto. Toda to važno stališče matere v družini nima z žensko emancipacijo nikakega opravlja.

Zlasti bi bilo pretirano, če bi hotel kdo govoriti že o splošnem ženskem gibanju na Kitajskem. Samo nekatera znamenja kažejo na bližajočo se prevrat v tem pogledu. Star običaj pohabljenja stopal pri Kitajkah vedno bolj izginja in v naprednejših pokrajinah se mladi moški in ženske iz uglednih obitelji že lenijo po lastni izbi, ne ozirajoči se na staro

navado, da jim morejo starši že kot otrokom izbrati tovariše ali tovarišice v življenju. Na nekem kitajskem vseučilišču že poučujeta dve ženski, v Ameriki doštudirani profesorici, moške dijake.

Tudi na Japonskem žensko gibanje še ni popolnoma organizirano, vendar se krepkeje razvija nego na Kitajskem. Do leta 1921. je bila ženskam na Japonskem zabranjena udeležba političnih zborovanj. Sedaj so si to pravico priborile in ker se nahaja na Japonskem 1.25 milijona delavk, bo ženska v politiki imela kmalu važno vlogo in si bo mogoče v socialnih borbah prihodnjega desetletja priborila žensko volilno pravico. Ako se torej natančno vzame, je ženska daljnega vzhoda šele pričela trgati vezi, ki jo vežejo že stoletja.»

STARA EGIPTOVSKA LEPOTLILA IN DIŠAVE.

Gotovo je nekoliko drzno govoriti o lepotilnih sredstvih, ki so pred več tisoč leti vršila svojo svrhu, kajti mumija (nerazpadlo posušeno telo), katere usnjata koža krije preperle kosti, nam ne more več povedati, s kakšnimi snovmi je nekoč lepoticila kožo svojega telesa. A recepti vseh teh lepotilnih sredstev in dišav? Njihovi sestavljenci, staroegiptovski svečeniki, so bili dovolj premeteni, da jih niso izdajali svojim sodobnikom, kaj šele poznejšim rodovom. Pisali so svoje recepte na stene svojih strogo pred zunanjim svetom zavarovanih delavnic in ko so te delavnice tekom časa razpadle, že dolgo ni nihče več mislil na skrivnosti, ki jih vsebujejo. Toda o finih pomožnih sredstvih moderne znanosti premeteni svečeniki še niso slutili ničesar. In tako se sedaj s pomočjo drobnogleda in kemične analize (razločenja sestavin) dožene marsikaj in se tako tudi mumiji izvablajo skrivnosti njenih nekdanjih lepotilnih sredstev.

Izgotavljanje lepotilnih sredstev in prijetno dišečih esenc je bilo pri starih Egipčanih izključno v rokah svečnikov. Ti so

Spoznavanje in praženje kave. Ali je kava dobra, spoznamo najbolje, ako vržemo nekoliko zrn v kozarec, napolnjen s čisto vodo. Če padejo zrna na dno, je to dokaz, da je kava dobra in zrela, če plavajo povrhu, pomeni, da zrna niso zrela. Pri tej priliki se lahko tudi prepričamo, ali je kava barvana. Barvana kava ima neprijeten duh in je lahko škodljiva. Zato se priporoča, da vsako kavo pred praženjem operete, potem pa posušite in šele nato pražite. Pri praženju je treba zelo paziti, da se ne opožari preveč ali pa prehitro. Med praženjem moramo večkrat vzeti kavo z ognja, jo mešati in pustiti, da se malo ohladi. Ko postanejo zrnja svetlorjava, je kava oprazena. Preveč kave naenkrat nikdar ne opožari, ker se izdiši. Iz istega vzroka je priporočljivo, da jo vsakokrat zmeljete le toliko, kolikor jo ravno rabite.

Pranje mesa in zelenjave. Kadar perete meso in zelenjavo, morate vedno paziti, da se jedila ne nahajajo predolgo v vodi, ker izvleče voda iz njih najboljše redilne snovi. Voda, ki ima veliko apnenca v sebi, pa povzroča pri dolgem namakanju tudi to, da postanejo jedila bolj trda.

Lep za les in steklo. Raztopi klej v gorki vodi, da postane tekoč, kakor ga rabijo mizarji. Razgretemu primešaj presejanega pepela, da se zgosti. S takim klejem pomaži les in steklo ali les in kamen, ki se stisneta in čez nekaj časa tako sprimeta, da ju moreš le z veliko silo razdvojiti.

Prevleka za les, da ne gnije. Za prevleko lesenih ograj, desk, sten itd. se priporoča naslednja zmes: Vzame se nekoliko dobrega, svežega cementa, ki se z mlekom na gladki kamniti plošči dobro premeša. Zmes mora biti tako gosta, kakor je navadna oljnata barva. Les, ki se hoče s to zmesjo prevleči, mora biti raskav in ne gladek. Ta zmes, ki jo namažemo s čopičem dvakrat ali trikrat, varuje les gnitja in tudi ognja.

Da les ne razpoka. Da les, ki se rabi za kolesa, ročice i. dr. ne razpoka ali se ne krivi, ga namakaj kakih osem dni v slani vodi. Tak les prenese solčno vročino in tudi vlažnost.

Za smeh in kratek čas

Sestrica in bratec.

Janezek je nekoč zelo žalosten tožil svoji sestrici: «Ah, Nežika, ti imaš tako velike oči, jaz pa tako majhne.»

Nežika: «Nikar ne žaluj, Janezek, zato pa imaš ti večja ušesa.»

Ta pa laze.

Potnik: «Ali poznate Janeza Pokljunkarja v Žabji vasi?»

Kmet: «Pa še kako! Poznal sem ga že, ko je še njegov oče v sami srajčki po vasi skakal.»

Dolgo čakanje.

Gost: «Haló, natakár, kako dolgo bom pa še čakal na polovico ocvrtega piščanca?»

Natakár: «Dokler še ne pride kak gost, ki bo naročil drugo polovico!»

Gost: «Kako pa to?»

Natakár: «I no, ker samo pol piščanca ne moremo zaklati!»

Vsaj dotlej

Mlad gospodič vpraša živahno gospodično: «Ali bi vi mogli ljubiti takega človeka, ki vse zapravlja?»

Gospodična: «O, zakaj pa ne? Vsaj tako dolgo, dokler zapravlja!»

Resnica o današnjih urah.

Kupec: «Ta ura, ki sem jo pri vas kupil, se je že ustavila.»

Urar: «Kako dolgo je pa tekla?»

Kupec: «Dva dni.»

Urar: «Vraga, vi skusite dva dni teči, pa bomo kmalu videli, kdaj se ustavite!»

Hudó žeja.

«Cujte,» pravi profesor dijaku, «slišal sem, da vi pijete!»

«Prosim lepo, moram piti, ker hudo žejam.»

«Dobro, toda jaz sem slišal, da vino pijete.»

«Prosim lepo, če pa vino žejam.»

«Dobro, dobro, toda vi — hudo pijete.»

«Prosim lepo, če pa v en mah hudó žejam.»

Dober nauk.

Vinjen tujec vpraša pastirčka na gmajni: «Ali grem prav proti mlinu?»

«Prav, prav,» pravi fanté, «samo nos si pokrijte, ker tamle naš bik ne mara nič rdečega videti!»

Nesramnost.

Seljak teče za avtomobilom in kriči: «Fotoli, izognili ste se moji tašči, a povozili mojega petelina!»

Olajševalna okolnost.

Sodnik: «Dajte, priznajte, da ste umorili svojo ženo.»

Ubijalec: «Oh, gospod sodnik, upam, da boste vpoštevali kot olajševalno okolnost dejstvo, da se je to zgodilo prvič.»

Razlog.

Ožbovt: «Ti praviš, da se je Boltežar obesil? Gotovo je storil to, ker ga je njegova nevesta zapustila?»

Gašper: «Ne, nasprotno, temveč zato, ker se je z njo oženil.»

Menjani vlogi.

Svitoslav: «Kaj je še vedno pri tebi tista lepa strojopiska, ki si ji vedno diktiral?»

Svitoslav: «Še, samo da sedaj ona diktira, a jaz pišem — jaz sem se namreč z njo oženil.»

Ni greh.

Župnik Jaka je baš stopal iz cerkve, ko je priletela k njemu ena najvernejših ovčic njegovega hleva, Marijina devica Nežika, ter mu skesano priznala: «Ah, gospod župnik, vejo, napravila sem velik greh.»

«Ni mogoče,» se je začudil župnik.

«Vejo, gospod, zapeljala me je izkušnjava, da sem pogledala v zrcalo in videla, da sem lepa. Sedaj imam pa tako težko vest...»

«Le bodi mirna,» je odvrnil župnik z lah-nim nasmehom, «saj si se zmotila in zmota ni greh...»

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Nomenj pri Bohinjski Bistrici. Žal, dopisi, pisani v takem tonu, niso za tisk. Ali je utemeljeno ali ne, ne vemo, vendar bi nam priobčitev Vašega dopisa povzročila v vsakem primeru sitnosti.

MALI OGLASI

Kupujem

bukov žir, hrastov želod in mah v vsaki množini po najvišji ceni. Knez, Vrhpolje-Moravče. 76

Lovci gozdarji delavci, priporočamo Vam, da si kupite

obleke,

peljarne, sukanje, blado, dežne plašče iz gume, vsakovrstno perilo po ugodni ceni le pri konfekcijski industriji

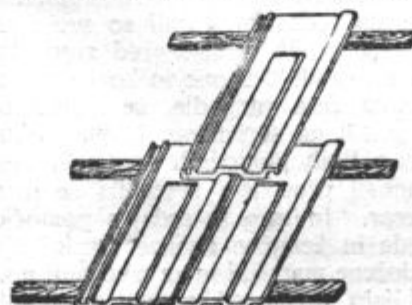
Drago Schwab, Ljubljana

Dvorni trg št. 3 (pod Narodno kavarno).

Na večja zaloga vsakovrstnega blaga za moške in dečke. Zahtevajte vzorce!

Naročeno blago se razpošilja po poštne porzjetju. V lastni režiji se izdelujejo nasloni (kožni) rekele, blado in čepice v črni, rjavi in sivi barvi.

Obleke po meri.

Miklošičeva c. 13

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani

prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in Brdu

prodajo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljšo pravo vrsto m. dele strešnikov, z eno ali dvema zareza, kakor tudi bobrovcev (biber) in

zidno opeko.

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!

Ako si hočete nabaviti za jesen in zimo

dobro in ceno blago

posetite trgovino

77

Anton Savnik, Škofja Loka, Glavni trg

Želod, bukov žir, 78

borove in jelove storže, hrastov mah, lipovo seme in vse druge gozdne in poljske pridelke kupuje po najboljših cenah trvdka „GOBAN“, d. z o. z., LJUBLJANA Sv. Petra cesta 85. — Telef. int. 924.

Kdor rad čita lepe povesti, naj naroči priljubljene **romane „JUTRA“**

Do sedaj so izšli sledeči:

JEAN DE LA HIRE:

Lucifer

Fantastičen roman v VI. delih. Cena Din 45.—, vezano Din 55.—, po pošti Din 2.— več.

FEREAL CUENDAS:

Veliki inkvizitor

Zgodovinski roman iz dobe španske inkvizicije. Cena Din 30.—, po pošti Din 2.— več.

HARRY SHEFF: —

Hči papeža

Zgodovinski roman, ki popisuje krvoločnost in nepravno življenje papeža Aleksandra VI., njegovega sina Cezarja in hčerke Lukrecije Borgije. Broširano Din 30.—, vezano Din 36.—, po pošti Din 2.— več.

CLAUDES FARRERE:

Gusarji

Zgodovinski roman iz življenja morskih roparjev v XVII. stoletju. Cena Din 20.—, po pošti Din 2.— več.

FR. HELLER: —

Blagajna velikega vojvode

Roman. Cena Din 15.—, po pošti Din 2.— več.

FR. HELLER: —

Prigode gospoda Collina

Saljiv detektivski roman iz velikega sveta. Cena Din 10.—, po pošti Din 2.— več.

Kajige se naročajo pri upravnistvu „Jutra“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54.